

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TEKIJÄNOIKEUDET KANSANOPISTON TOI- MINNASSA

Milla Luomanmäki

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2018
Liiketalouden koulutus
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutus
Oikeudellinen asiantuntijuus

LUOMANMÄKI MILLA:

Tekijänoikeudet kansanopiston toiminnassa

Opinnäytetyö 49 sivua, joista liitteitä 0 sivua

Maaliskuu 2018

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opetuksen ja opetustoimen sisällä olevia poikkeuksia tekijänoikeuteen, erityisesti kansanopiston näkökulmasta. Työssä selvitettiin erityisesti musiikin, valokuvien ja muun median käyttöä opetustoimessa sekä käytiin läpi tarvittavia lupatuotteita kansanopiston toimintaa varten. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin lainopillista ja laadullista tapaustutkimusta, jossa käytiin tekijänoikeudellisia kysymyksiä läpi fiktiivisiä case-tapauksia hyödyntäen. Tavoitteena oli saada lisätietoa tekijänoikeuksista toimeksiantajalle ja selvittää samalla toimeksiantajan lisenssisopimuksia case-tapausten avulla.

Työssä käytiin ensin läpi yleisiä periaatteita tekijänoikeudesta, esiteltiin tekijänoikeusjärjestöt sekä Creative Commons -lisenssijärjestelmä. Seuraavassa osassa käsiteltiin julkisen opetustoimen ja kansanopiston oikeuksia sekä verrattiin näiden eroja. Tässä osassa käsiteltiin myös opiskelijan oikeuksia tekemiinsä teoksiin sekä opiskelijan tekijänoikeudellista vastuuta omassa toiminnassaan. Kolmannessa osassa käytiin läpi toimeksiantajalta saatuja fiktiivisiä case-tapauksia ja selvitettiin näiden avulla toimintaan tarvittavia lupatuotteita.

Johtopäätöksenä voitiin todeta, että kansanopiston toimintaa varten tarvitaan useita lupatuotteita, joiden selvittäminen voi olla hyvin haasteellista. Tekijänoikeudesta ei voi myöskään antaa mitään yleispätevää vastausta ja case-tapaukset ovat lähinnä toimeksiantajan näkökulmasta tuotettuja suuntaviivoja. Kehittämisehdotuksena oli, että tekijänoikeusjärjestöjen tulisi tehdä enemmän yhteistyötä lupatuotteidensa kanssa ja kehittää mahdollisesti yksi toimipiste, mistä lupatuotteita voidaan hankkia. Jotta kansanopiston tekijänoikeuksiin saataisiin selvyys, tulisi tekijänoikeusneuvostolle tehdä lausuntopyyntö siitä, lasketaanko kansanopistot tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaan ansiotoiminnassa tapahtuvaksi opetuksiksi.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Legal Expertise

MILLA LUOMANMÄKI:
Copyrights in the Operations of a Folk High School

Bachelor's thesis 49 pages, appendices 0 pages
March 2018

The purpose of this thesis was to find out the exceptions in the copyrights of teaching and municipal educational administration, especially from the point of view of a folk high school. The thesis focused on the use of music, photographs and other media in municipal educational administration, as well as went through the necessary licensing products for a folk high school. The method used in the thesis was a legal and qualitative case study. Copyright issues were dealt with through fictive cases. The purpose was to get more information on the copyrights and at the same time to find out the license agreements for the commissioner.

At first the work went through the general principles of copyrights, introduced the copyright organizations and Creative Commons licensing system. In the next section the thesis handled the copyright differences between public municipal educational administration and a folk high school. This section also handled a student's copyrights on his/her own work and the copyright liability for his/her own acts. The third section examined the fictive cases received from the commissioner and figured out the licensing products required in the commissioner's operations.

The conclusion was that several licensing products are needed in the operations of a folk high school. It can be very challenging to find out the licensing products needed. Any universal answer cannot be given about copyrights, and the cases in the thesis are only guidelines from the commissioner's perspective. To be able to develop the licensing products, the copyright organizations should work more closely together and possibly develop one place where the licensing products could be bought. The copyright council should be asked to make a statement on folk high schools whether their teaching is considered gainful education as intended in section 54 a of the Copyright Act.

Key words: copyright, folk high school, municipal educational administration, student

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	5
1.1 Työn taustaa.....	5
1.2 Aiheen rajausta ja menetelmät.....	6
1.3 Vapaa sivistystyö ja kansanopistot	7
2. YLEISTÄ TEKIJÄNOIKEUDESTA.....	9
2.1 Historia.....	9
2.2 Tekijänoikeus ja lähioikeudet	10
2.3 Taloudelliset ja moraaliset oikeudet	12
2.4 Tekijänoikeuden loukkaus	15
2.5 Creative Commons	16
2.6 Tekijänoikeusjärjestöt	19
2.7 Muut työn kannalta tärkeät tahot	24
3. TEKIJÄNOIKEUDET OPETUSTOIMINNASSA.....	26
3.1 Julkisen opetustoimen ja kansanopiston luvat toiminnassa	26
3.2 Opiskelijan tuottama teos ja sen oikeudet, sekä vastuu	30
4. TEKIJÄNOIKEUSTAPAUKSIA KANSANOPISTOSSA	33
4.1 Case 1 – Opiskelijoiden tekemä näytelmä.....	33
4.2 Case 2 – Oppilaitoksen järjestämät tapahtumat opiskelijoille	34
4.3 Case 3 – Opiskelijan ottamat valokuvat.....	35
4.4 Case 4 – Opiskelijatyönä tehdyt videot	36
4.5 Case 5 – Elokvat opetusmateriaalina	37
4.6 Case 6 – Opiskelijoiden järjestämä kerho.....	39
4.7 Case 7 – Opiskelijoiden tekemä radiolähetys	40
5. POHDINTA.....	42
LÄHTEET.....	45

1. JOHDANTO

1.1 Työn taustaa

Kun ihminen luo jonkin teoksen on se sitten musiikkia, kirjallista tuotosta tai muuta taiteellista materiaalia, tekijälle syntyy automaattisesti tekijänoikeus. Tätä ihmisen tekemää materiaalia suojaamaan ja säätelemään on luotu Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404.

Tämän työn tarkoituksena on selvittää opetustoimen ja opetuksen sisällä olevia poikkeuksia tekijänoikeuteen. Miten julkinen opetustoimi voi käyttää tekijänoikeuden alaisia teoksia opetuksessa? Miten poikkeaa vapaan sivistystyön ja erityisesti kansanopistojen oikeudet opetuksessa? Työn ohessa tehtäväni oli selvittää toimeksiantajani voimassa olevat lisenssisopimukset eri tekijänoikeusjärjestöjen kanssa, ja se onko toiminnan puitteissa tarvetta solmia lisää sopimuksia.

Työn aiheen sain toimeksiantajaltani Voionmaan koulutuskeskukselta, jossa myös itse työskentelen toimistosihteerinä. Koulutuskeskus tarjoaa kansanopistona media-alan koulutusta muun muassa elokuva- ja tv -tuotannosta, näyttelijäntyöstä, radiotoiminnasta ja valokuvauksesta. Koulutustarjontaan kuuluu myös muutamia avoimen yliopiston linjoja, jotka eivät kuulu tämän työn pääsääntöiseen selvitystyöhön. Koulutuskeskuksen ylläpitäjä on Palkansaajien koulutussäätiö sr, joka syntyi Kiljavan opiston ja Voionmaan opiston yhdistyttyä vuonna 2016.

Ihmisillä on eri käsityksiä tekijänoikeuden helppoudesta ja vaikeudesta. Osa saattaa kuvitella, että tekijänoikeus on yksinkertaista, mutta itse koen sen hyvinkin vaikeana ja ajatukseni jakaa myös Mansala Marja-Leena kirjassaan Tekijänoikeus opetuksessa. Mansalan mukaan laissa on paljon sisäisiä viittauksia ja erityisesti lähioikeuksien tulkitseminen on haasteellista¹. Myös Katariina Sorvari kirjassaan Opetustoimen tekijänoikeudet toteaa, että laki ei ole aina yksiselitteinen ja suoraa vastausta laista on vaikea löytää². Haasteellisuudesta kertoo myös se, että ihmiset eivät välttämättä osaa ajatella sitä, missä kohtaa tekijänoikeudet astuvat kuvaan. Niinkin viaton asia kuin tatuoinnin ottaminen voi tuoda

¹ Mansala 2009, 13.

² Sorvari 2010, 9–10.

mukanaan yllätyksiä. Syksyllä Helsingin Sanomissa oli mielenkiintoinen artikkeli tatuointien tekijänoikeudesta. Artikkelissa haastateltiin asianajaja Herkko Hietasta, jonka mielestä tatuointien tekijänoikeuksiin olisi syytä kiinnittää Suomessa enemmän huomiota. Tatuoinnit lasketaan taideteoksiksi ja esimerkiksi piirroshahmolla on olemassa tekijänoikeus jo toisaalla. Näin ollen kuvan käyttämiseen tatuoinnissa olisi syytä hankkia lupa. Tekijänoikeus alkuperäisen kuvan lisäksi tulee myös tatuoinnin tekijälle. Vaikka näin on, niin tatuoinnin tekijä ei voi vaatia kuvan poistoa, mutta hän voi periaatteessa kieltää kuvan julkisen esittämisen, vaikka televisio-ohjelmassa.³ Minusta kyseinen artikkeli oli hyvä esimerkki tekijänoikeuksien vaikeasta tulkinnasta ja siitä mitä tavallinen ihminen ei välttämättä tule ajatelleeksi.

1.2 Aiheen rajausta ja menetelmät

Työ on rajattu koskemaan oppilaitoksen tekijänoikeuksia ja lupamenettelyjä erityisesti vapaan sivistystyön kansanopiston näkökulmasta. Työssä tarkastellaan erityisesti musiikin, valokuvien ja muun median käyttöä kansanopiston toiminnassa. Toiminta sisältää musiikin esittämistä ja käyttämistä opiskelijoiden toimesta näyttämöllä, radiossa ja videotuotannossa, sekä opiskelijoiden omana työnä tekemää materiaalia ja tuotantoa.

Opinnäytetyö on lainopillinen ja laadullinen eli kvalitatiivinen tapaustutkimus, jossa käydään läpi tekijänoikeudellisia kysymyksiä case-tapauksia hyödyntäen. Case-tapaukset ovat toimeksiantajalta saatuja fiktiivisiä tapauksia, jotka osuvat mahdollisimman lähelle oikeita tilanteita oppilaitoksen toiminnassa.

Työn ensimmäinen osa koostuu teoriaosasta, jossa käydään läpi lyhyesti tekijänoikeuden historiaa ja yleisiä periaatteita tekijänoikeudesta. Ensimmäisessä osassa käydään myös lyhyesti läpi tekijänoikeuden loukkauksia, yleisimmin käytetty avoimen sisällön lisenssi-järjestelmä, sekä esitellään tekijänoikeusjärjestöt. Toisessa osassa käydään läpi julkisessa opetustoimessa sallitut toimet ja lupajärjestelmät, sekä tarkastellaan kansanopiston asemaa verraten sitä julkiseen opetustoimeen. Kolmannessa osassa käydään läpi case-tapauksia tekijänoikeutta, tekijänoikeusneuvoston lausuntoja ja kirjallista materiaalia

³ Seppänen, Helsingin sanomat 20.7.2017, B5.

apuna käyttäen. Viimeinen osa koostuu opinnäytetyön tekijän omista pohdinnoista. Lähteinä käytetään lakeja, kirjallista ja internet-materiaalia, tekijänoikeusjärjestöjen puhelin- ja sähköpostiyhteyksien kautta saatuja neuvoja.

1.3 Vapaa sivistystyö ja kansanopistot

Vapaan sivistystyön järjestäjiä ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset, jotka on määritelty vapaasta sivistystyöstä annetun lain 1 luvun 2 §:ssä. Samaisen lain 1 § määrittää oppilaitosten tarkoituksen ja tavoitteet:

”Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.”

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opetus ei yleensä ole tutkintotavoitteista ja koulutuksen sisällöstä päättää oppilaitoksen ja organisaatioiden ylläpitäjät. Ylläpitäjiä voivat olla kunnat, kuntayhtymät, yhdistykset, säätiöt tai osakeyhtiöt. Erityisesti kansanopistoissa koulutukset ovat pidempikestoisia ja kokopäiväisiä. Opintoihin voi hakeutua kuka vain ja opinnot ovat yleensä lukuvuoden mittaisia opintoja.⁴

Rahoituksen kansanopistot saavat osittain valtiolta ja rahoituksen määrä on määritelty vapaasta sivistystyöstä annetun lain 9 §:ssä. Opiskelu kansanopistossa on opiskelijalle useimmiten maksullista ja kansanopisto-opintojaan opiskelija voi rahoittaa työttömyysetuudella, opintotuella tai aikuiskoulutustuella⁵. Kansalaisopistoja ei tule sekoittaa

⁴ Opetushallitus A 2017; Opetus- ja kulttuuriministeriö A N.d.

⁵ Suomen kansanopistoyhdistys 2012.

kansanopistoihin. Kansalaisopistot ovat pääsääntöisesti kuntien omistamia ja opetus tapahtuu yleisimmin iltaisin ja viikonloppuisin lyhyellä ajanjaksolla⁶. Vuonna 2016 kansanopistoja oli 74 kappaletta⁷.

⁶ Opetushallitus B 2017.

⁷ Tilastokeskus 2017.

2. YLEISTÄ TEKIJÄNOIKEUDESTA

2.1 Historia

Yleisesti tekijänoikeuden sanotaan syntyneen kirjapainokoneiden keksimisen aikoihin, kun haluttiin saada yksityisoikeus jonkin teoksen painamiseen⁸. Toikkanen ja Oksanen esittävät kuitenkin kirjassaan Opettajan tekijänoikeusopas eriävän näkökulman asiaan. Heidän mukaan tulisi ottaa huomioon, että jo antiikin Roomassa oli kirjakauppoja ja papyruskääröjen kopiointi onnistui käsin orjien avulla. Näin ollen orjien avulla saatiin luotua useita kopioita päivässä.⁹ Kirjapainokoneetorian on todennäköisesti katsottu juontuvan lähimmäksi nykyaikaista tekijänoikeutta tekijänoikeuksien syntymisen kannalta.

Kiistatonta kuitenkin näyttäisi olevan, että ensimmäisenä tekijänoikeuslakina maailmassa pidetään vuonna 1710 kirjoitettua lakia Englannissa. Kirjailija sai laissa itselleen yksinoikeuden teokseen ja suojaa sai 14 vuotta siitä, kun teos oli julkaistu. Kun ensimmäinen suoja-aika oli kulunut loppuun, oli kirjailijalla mahdollisuus hakea toinen 14-vuotinen jatkokausi.¹⁰

Suomessa ensimmäinen laki tekijänoikeudesta kirjoitettiin vuonna 1829, jossa tekijällä ja kääntäjällä oli yksinoikeus julkaista ja myydä teos. Yksinoikeus siirtyi tekijän kuoltua perillisille ja heillä oikeus säilyi 25 vuotta tekijän kuoleman jälkeen.¹¹ Nykyinen tekijänoikeuslaki on kirjoitettu vuonna 1961, joka oli alun perin nimellä laki tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin. Valokuville kirjoitettiin oma laki nimeltään laki oikeudesta valokuvaan. Lait yhdistettiin 1995 tehdyssä lakiuudistuksessa ja pykälä valokuvasta siirrettiin tekijänoikeuslakiin. Alun perin lakia on tehty yhteistyössä Pohjoismaiden kanssa ja näin ollen Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan lait ovat hyvin lähellä toisiaan.¹² Lakia on jouduttu muuttamaan useaan otteeseen 1970-luvulta lähtien lähinnä teknologian kehityksen myötä¹³.

⁸ Haarmann 2005, 2–3.

⁹ Toikkanen & Oksanen 2011, 23.

¹⁰ Toikkanen & Oksanen 2011, 24; Haarmann & Mansala 2012, 21.

¹¹ Haarmann 2005, 7–8. 279.

¹² Toikkanen & Oksanen 2011, 24; Haarmann 2005, 8–9.

¹³ Haarmann 2005, 9.

2.2 Tekijänoikeus ja lähioikeudet

Tekijänoikeus syntyy automaattisesti, kun kirjallinen tai taiteellinen teos luodaan. Teoksia luovat esimerkiksi taiteilijat, kirjailijat ja musiikin tekijät. Tekijänoikeuden tarkoitus on suojata näitä luotuja niin sanottuja hengellisiä ja luovia teoksia. Taiteellisia teoksia ovat muun muassa näyttämö-, valokuva-, elokuva-, sävellys- ja kuvataiteen teokset. Kirjallisia teoksia ovat kaunokirjallisuuden tuotteet, tieteelliset esitelmät ja tietokoneohjelmat. Suoja teokselle syntyy, jos teoksen katsotaan olevan itsenäinen ja omaperäinen. Suojan syntyminen ei edellytä mitään erityistoimenpiteitä, eikä sillä ole väliä minkä tasoinen teos on. Tekijänoikeus ei tunne määritelmiä huono tai hyvä teos, saati sitä kuinka helposti tai vaikeasti teos on syntynyt.¹⁴

Vain fyysinen henkilö eli ihminen voi luoda teoksen. Teoksen tekijänä ei voi olla juridinen henkilö, eläin tai tietokone. Jos ihminen on tehnyt teoksen tietokoneella, teos saa suojaa. Suojaa ei saa perusideaan, aiheeseen tai motiiviin. Esimerkiksi voit ottaa valokuvan samoilla asetuksilla ja samasta paikasta, mutta silti saat saman suojan kuin vastaavilla asetuksilla otettu aikaisempi kuva.¹⁵

Teoksella voi olla myös useita tekijöitä ja jos tekijöiden osat ovat eroteltavissa, niin jokainen määrää itse omasta osastaan. Jos teoksesta ei voi määritellä tekijöiden osia, teoksesta määrätään yhdessä. Teos voi olla hyvien tapojen tai lain vastainen, mutta silti suojattu. Myös luonnokset ja suunnitelmat ennen valmista teosta saavat suojaa lailla. Valokuva ei ole automaattisesti teos, mutta se voi saada suojaa lähioikeudella.¹⁶

Aikaisemmasta teoksesta voidaan luoda uusi itsenäinen teos muuttaen alkuperäistä teosta, näitä ovat muun muassa parodiat ja karikatyyrit. Teos saa suojaa 70 vuotta tekijän kuolinvuodesta. Jos teoksella on useampia tekijöitä, suoja-aika lasketaan viimeisenä kuolleen tekijän kuolinvuodesta. Kun suoja-aika päättyy, teos on niin sanotusti vapaata riistaa ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi kaupallisiin tarkoituksiin. Jos teoksen tekijä ei ole tiedossa, on suoja-aika 70 vuotta teoksen julkaisuvuodesta.¹⁷

¹⁴ Haarmann & Mansala 2012, 16, 89–90, 134; Harenko, Niiranen & Tarkela 2016, 1, 17; Haarmann 2005, 51, 243.

¹⁵ Haarmann & Mansala 2012, 91; Haarmann 2005, 100–101

¹⁶ Harenko, Niiranen & Tarkela 2016, 15; Sorvari 2010, 15 - 16, 32, 151; Haarmann 2005, 104, 244.

¹⁷ Haarmann & Mansala 2012, 91; Sorvari 2010, 34–36; Haarmann 2005, 246, 249.

Ne taiteelliset tuotokset, jotka eivät voi saada suojaa teosmääritelmän mukaan, voivat saada suojaa niin sanotulla lähioikeudella. Lähioikeudet suojaavat muun muassa esittävän taiteilijan esityksen, tavalliset valokuvat, joita ei lasketa teoksiksi, äänite- ja elokuvatuottajan oikeudet, radio- ja televisiolähetysten signaaloikeudet. Esittäväksi taiteilijaksi katsotaan se henkilö, joka esittää taiteellisen tai kirjallisen teoksen tai osan siitä. Myös kansanperinteen esitykset kuuluvat suojan piiriin. Esityksen ei tarvitse olla omaperäinen saadakseen suojaa. Esitystä ei saa tallentaa ilman lupaa. Jos esitys on tallennettu, sitä ei saa kopioida, esittää, levittää tai välittää ilman oikeuden omistajan lupaa. Tekijän ja esittävän taiteilijan oikeudet ovat hyvin lähellä toisiaan ja esittäväällä taiteilijalla on taloudellisia, sekä moraalisia oikeuksia. Suoja-aika on 50 vuotta siitä vuodesta, kun esitys esitettiin.¹⁸

Äänitallenteen tuottaja saa suojaa kaikesta nauhoittamastaan äänestä tallenteelle ja suojan saaminen ei edellytä sitä, että tallenteen kohde olisi teos. Suoja-aika on 50 vuotta tallentamisvuodesta tai julkaisuvuodesta. Esittävän taiteilijan kanssa suoja-aika voi olla joissain tilanteissa erimittainen. Kuvatallenteen tuottaja saa suojaa, kun kyseessä on filmi tai muu laite, minne on tallennettu liikkuvaa kuvaa. Tallenteelle voi olla tallennettu elokuvateos, esitys tai mitä tahansa muuta liikkuvaa kuva. Suoja-aika on voimassa 50 vuotta tallentamis- tai julkaisuvuodesta.¹⁹

Radio- ja televisiolähetysten suoja tarkoittaa sitä, että jo lähetettyä radio- tai televisiolähetystä ei saa lähettää, levittää yleisölle tai tallentaa ilman lähettäjäyrityksen lupaa. Suoja ei kata lähetysten sisältöä, vaan vain sen kuljetussignaalin. Valokuvaajan suoja kattaa ne valokuvat, joita ei lasketa teoksiksi eli niin sanotut tavalliset valokuvat. Suojan saadakseen kuvan ei tarvitse olla omaperäinen tai itsenäinen. Valokuvaajaksi katsotaan se, joka on lopulta painanut nappia, mutta jos kaksi henkilöä on yhteistyössä asetellut ja luonut ympäristön kuvaamiselle, voidaan katsoa, että kuvalla on kaksi valokuvaajaa.²⁰

Muita lähioikeuksia on luettelon ja tietokannan valmistajan suoja sekä sanomalehtitiedotuksen suoja. Luettelon ja tietokannan valmistajan suoja tulee kyseeseen, kun tietokanta, jonka sisällön varmistaminen, kerääminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta. Suoja-aika on 15 vuotta luettelon tai tietokannan valmistumisesta tai julkaisusta. Sanomalehtitiedotuksen suoja on niin sanottua kilpailusuoja. Se suoja 12 tuntia

¹⁸ Harenko, Niiranen & Tarkela 2016, 1; Haarmann 2005, 256, 258, 260, 262–265; Mansala 2009, 48–49.

¹⁹ Mansala 2012, 49; Haarmann 2005, 273, 275.

²⁰ Haarmann 2005, 277, 279, 281.

uutista, joka on tehty tiettyä tiedotetta hyväksikäyttäen. Saman uutisen voi hankkia jotain toista lähdettä käyttäen.²¹

2.3 Taloudelliset ja moraaliset oikeudet

Teoksen tekijänoikeudet voidaan jaotella kahteen osaan, taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Näitä nimityksiä ei varsinaisesti laissa käytetä. Osa näistä oikeuksista, erityisesti taloudelliset oikeudet, kuuluvat myös lähioikeuden haltijoille. Taloudelliset oikeudet mahdollistavat sen, että tekijä voi vaatia rahallisen korvauksen teoksen käytöstä, sekä tekijä voi määrätä ehdoista, joilla teosta voidaan hyödyntää. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, jos liike- tai ammattitoiminta perustuu tekijänoikeudellisen materiaalin hyödyntämiseen ja tähän on panostettu rahallisesti. Moraaliset oikeudet suojaavat taas tekijän mainetta ja kunniaa, jolloin esimerkiksi tekijän nimi tulee käydä ilmi teoksen yhteydessä tai teosta ei saa esittää loukkaavalla tavalla.²²

Taloudelliset oikeudet	Moraaliset oikeudet
1) Kappaleen valmistaminen	1) Isyysoikeus
2) Teoksen saattaminen yleisön saataviin	2) Respektioikeus
- Välittäminen yleisölle	3) Luoksepääsyoikeus
- Julkinen esittäminen	4) Katumisoikeus
- Kappaleiden levittäminen yleisön keskuuteen	5) Klassikkosuoja
- Julkinen näyttäminen	
3) Jälleenmyyntikorvaus	

TAULUKKO 1. Taloudelliset ja moraaliset oikeudet²³.

Taloudellisten oikeuksien kappaleen valmistamisena tarkoitetaan teoksen saattamista aineelliseen muotoon esimerkiksi paperille tai CD-levylle. Se kattaa niin ensimmäisen painoksen, kuin myös myöhemmin valmistetut kopiot. Jos teos siirretään laitteelle, jolla se voidaan toisintaa esimerkiksi tietokoneelle, lasketaan se valmistamiseksi. Myös internetistä teoksen lataaminen lasketaan valmistamiseksi. Teoksesta voidaan valmistaa osia tai

²¹ Haarmann 2005, 286, 291–292.

²² Sorvari 2010, 39; Harenko, Niiranen & Tarkela 2016, 2; Haarmann & Mansala 2012, 92, 111.

²³ Haarmann 2005, 110; Sorvari 2010, 39.

se voidaan valmistaa kokonaan. Kappaleen valmistamiseen tarvitaan tekijän lupa, ellei kyse ole yksityisestä käytöstä.²⁴

Teoksen saattaminen yleisön keskuuteen tarkoittaa sitä, että teos saatetaan yleisön saataviin, jolloin se voidaan esimerkiksi lukea, kuunnella, katsoa tai kuunnella ja katsoa samaan aikaan. Teoksen saattamisessa yleisön keskuuteen on neljä eri jakoa. Näitä ovat teoksen välittäminen yleisölle, esittäminen julkisesti, kappaleiden levittäminen yleisön keskuuteen ja julkinen näyttäminen.²⁵ Teoksen välittämistä on teoksen lähettäminen radiossa tai televisiossa, jolloin teos ja yleisö ovat eri paikoissa. Välittäminen voi tapahtua johtimitse tai johtimitta. Sillä ei ole merkitystä, vaikka kukaan ei hyödyntäisi tarjottua välittämistä. Teoksen välittäminen ja esittäminen voivat tapahtua samaan aikaan.²⁶

Julkista esittämistä on välittömästi, välillisesti tai teknisin apuvälinein tapahtuva esittäminen. Teoksen esittäminen voi tapahtua ”livenä” tai tallenteelta esitettynä. Julkisia esityksiä ovat muun muassa konsertit ja teatteriesitykset. Julkinen esittäminen on kielletty ilman lupaa, ellei kyseessä ole läheiselle perhe- tai ystäväpiirille tapahtuva esittäminen. Laissa ei ole varsinaisesti määritelty sitä, milloin kyseessä on julkinen esittäminen. Yleisesti on kuitenkin katsottu, että tilaisuus johon kuka vaan voi osallistua on julkinen. Sillä ei ole väliä onko tapahtuma maksullinen vai ei. Julkista esittämistä voi olla myös suurehkolle suljetulle piirille pidetty esitys. Yleinen määritelmä on, että 20 hengen piiri ei ole julkista, 20-50 hengen piiri on niin sanottua harmaata aluetta ja 50 tai useamman hengen piiri lasketaan julkiseksi.²⁷

Teoksen levittämistä on fyysisen teoksen tarjoaminen myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi. Muita tapoja miten teosta voi levittää ovat lahjoittaminen ja vaihtaminen. Kun tekijä antaa luvan kappaleen valmistamiseen, niin yleisimmin samassa annetaan myös lupa levittää teosta.²⁸ Julkista näyttämistä on, kun teos laitetaan esille fyysisesti ilman, että teknistä apuvälinettä käytetään. Näyttäminen tulee yleensä kyseeseen kuvataiteen teosten kohdalla, mutta se voi koskea myös käsikirjoituksia ja nuotteja. Jos teosta näytetään apuvälinettä käyttäen esimerkiksi kuvana, on kyseessä esittäminen.²⁹

²⁴ Haarmann 2005, 113; Sorvari 2010, 41–42.

²⁵ Haarmann 2005, 119–120.

²⁶ Haarmann 2005, 122; Sorvari 2010, 44.

²⁷ Haarmann 2005, 126–128, 132; Sorvari 2010, 44.

²⁸ Haarmann 2005, 133–134.

²⁹ Haarmann 2005, 135.

Kuvataiteen jälleenmyyntikorvaus on kehitetty, koska kuvataiteen arvo nousee ajan saatossa ja kuvataiteen tekijöillä ei ole muiden tekijöiden tapaan mahdollista saada taloudellista hyötyä teoksestaan. Korvaus saadaan, kun teos myydään myöhemmin uudestaan julkisesti ja ammattimaisesti. Kuvataiteen teoksia, joita tämä koskee, ovat muun muassa maalaukset, piirroksot, veistokset. Erityinen piirre tässä on se, että korvauksen saadakseen, teoksen tulee olla uniikki. Jos teoksesta on tehty useita samanlaisia kappaleita, korvaukseen ei ole oikeutta. Korvausta on mahdollista saada tekijänoikeuden suoja-ajan puitteissa ja sen maksaa Kuvasto.³⁰

Moraalisten oikeuksien tärkeimpiä oikeuksia ovat isyysoikeus ja respektioikeus. Muita oikeuksia ovat luoksepääsyoikeus, katumisoikeus ja klassikkosuojaäännös. Isyysoikeus tarkoittaa sitä, että tekijän nimi tulee mainita teoksen yhteydessä. Tekijän nimenä voi toimia hänen oikea nimensä, salanimi tai nimimerkki, nimen on oltava se mitä tekijä käyttää. Esimerkiksi jos tekijä käyttää teoksen tekemisen yhteydessä salanimeä, silloin ei teoksen yhteydessä saa tuoda esiin tekijän oikeaa nimeä. Tekijä voi myös kieltää nimen maininnan. On myös olemassa erityistilanteita, jolloin nimeä ei välttämättä mainita. Näitä ovat muun muassa mainokset tai jos nimen mainitseminen on hankalaa tai se on hyvän tavan vastaista.³¹

Respektioikeus tarkoittaa sitä, että teosta ei saa muuttaa niin, että se loukkaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta. Ihmeellisintä on se, että tämä säännös ei estä esimerkiksi parodioiden tekemistä. Säännös ei estä myöskään teoksen hävittämistä. Teosta voidaan kuitenkin muuttaa isostikin esimerkiksi tekemällä kirjasta elokuvan käsikirjoitus. Luoksepääsyoikeudessa tekijällä on mahdollisuus mennä katsomaan tai kuvaamaan teostaan, vaikka se olisi luovutettu jo toiselle. Tästä ei saa koitua haittaa teoksen haltijalle. Tämän oikeuden piiriin kuuluvat vain kuvataiteen teokset.³²

Katumisoikeudella tarkoitetaan sitä, että tekijällä on oikeus estää teoksen julkaiseminen, jos hänen vakaumuksensa on muuttunut tai on tullut uutta tietoa tai on ilmennyt jokin muu syy, jotta hän haluaa estää teoksen julkaisemisen. Tekijä voi lunastaa jo valmistetut kappaleet tai muuten korvata kulut sopimusosapuoliltaan. Samainen oikeus tarkoittaa

³⁰ Haarmann 2005, 135–137.

³¹ Haarmann 2005, 140; Sorvari 2010, 47.

³² Haarmann 2005, 144–148; Sorvari 2010, 48.

myös sitä, että tekijä voi tehdä teoksen uuteen painokseen lisäyksiä ja muutoksia³³. Klassikkosuojassa viranomaisella on oikeus tekijän kuoltua kieltää teoksen käyttö, jos teoksen sivistyksellisiä etuja käytetään loukkaavalla tavalla. Tätä oikeutta voidaan käyttää vasta, kun loukkaukseen on jo ryhdytty. Viranomaisena toimii opetus- ja kulttuuriministeriö.³⁴

Tekijä voi halutessaan siirtää taloudelliset oikeutensa osittain tai kokonaan lisenssisopimuksella. Moraalisia oikeuksia ei voi siirtää, jos kyseessä on teos. Tekijän kuollessa niin taloudelliset kuin moraaliset oikeudet siirtyvät testamentilla tai perintönä kuolinpesälle. Taloudelliset oikeudet eivät siirry avioeron myötä osituksessa, eikä näin ollen tekijän tarvitse luopua oikeuksistaan avioeron yhteydessä. Tekijänoikeutta ei voi myöskään ulosmitata, mutta teoksen myynnistä tai käytöstä saadut korvaukset voidaan. Jos tekijä luovuttaa kaikki taloudelliset oikeutensa toiselle, hän ei voi enää itse hyödyntää teosta. Myös tilaustyössä tekijänoikeus on ensin tekijällä, jonka jälkeen oikeus siirtyy sopimuksen mukaan tilaajalle³⁵. Usealle taholle luovutettaessa oikeuksia, voi oikeuksien omistajista syntyä pitkä ketju, joka hankaloittaa tekijänoikeudenloukkaustapauksessa kanteisiin oikeutettujen oikeuden omistajien selvittämistä.³⁶

2.4 Tekijänoikeuden loukkaus

Kun joku rikkoo tekijänoikeuslain mukaista tekijänoikeutta tai lähioikeutta, kyseessä on silloin tekijänoikeuden loukkaus. Tekijänoikeuslaki antaa suojaa vain kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin³⁷. Tekijänoikeusrikoksesta määrätään Rikoslain 49 luvun 1 §:ssä ja tekijänoikeusrikkomuksesta määrätään Tekijänoikeuslain 7 luvun 56 a §:ssä.

Jotta tekijänoikeusrikos nimike täyttyy, tulee teon olla tehty tahallisesti, ansiotarkoituksessa ja teon on täytynyt aiheuttaa huomattavaa haittaa tai vahinkoa tekijänoikeuden oikeudenhaltijalle. Jos loukkaus tehdään tietoverkossa, se ei edellytä ansiotarkoituksessa tehtyä tekoa, vaan se on rangaistavaa siitä huolimatta. Tahallisuutta on se, jos loukkaaja on ollut varma siitä, että teos on suojattu ja joku toinen omistaa oikeudet teokseen, mutta

³³ Haarmann 2005, 150–151.

³⁴ Haarmann 2005, 151.

³⁵ Haarmann 2005, 293–294, 296–297, 328; Sorvari 2010, 117, 166; Mansala 2009, 52.

³⁶ Haarmann 2005, 301.

³⁷ Sorvari 2007, 1.

siitä huolimatta hyödyntää teosta omiin tarkoituksiinsa ilman lupaa.³⁸ Rikosta voi verrata varkauteen, koska siinä varastetaan toisen henkistä omaisuutta. Rikoksesta voi seurata vankeutta enintään kaksi vuotta tai sakkoo.³⁹

Tekijänoikeuslaissa koskevassa säännöksessä 56 a tekijänoikeusrikkomuksesta määritellään tekijän yksinoikeudet, joita loukkaamalla syyllistyy tekijänoikeusrikkomukseen. Jotta rikkomuksesta tulee rangaistavaa, teon tulee olla suoritettu tahallisesti tai törkeään huolimattomasti. Huolimattomuutta on, jos tekijä ei ole toiminut niin huolellisesti kuin edellytetään, siitä huolimatta, vaikka hän olisi näin voinut toimia.⁴⁰ Toisin kuin rikoksen kohdalla rikkomuksesta tuomitseminen ei edellytä teon tekoa ansiotarkoituksessa tai sen ei ole tarvinnut tuottaa haittaa tai vahinkoa oikeudenhaltijalle. Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita vain sakkoihin.⁴¹

Rangaistavaa ei ole tekijänoikeusrikkoksen tai -rikkomuksen yritys tai valmistelu⁴². Vaikka loukkaajaa ei tuomittaisi rangaistukseen voi olla, että loukkaaja joutuu suorittamaan teostaan hyvityksen tai korvauksen, jos kyseeseen tulee teon tahallisuus. Kun teosta käytetään ilman lupaa, maksetaan siitä tekijälle hyvitystä. Hyvityksen tulee olla kohtuullinen, joka on yleisimmin käyttökorvauksen suuruinen ja siitä vastaa loukkaaja sekä se kenen hyväksi loukkaus on tehty.⁴³ Hyvityksen lisäksi loukkaaja voi joutua myös maksamaan vahingonkorvausta esimerkiksi kärsimyksestä. Tekijän on aina itse reagoitava tapahtuneeseen loukkaukseen. Laissa ei ole kuitenkaan määritetty, missä ajassa loukkaukseen tulee reagoida. Jos loukkauksesta on kulunut pitkä aika ja tekijä ei ole tähän reagoinut, voidaan reagoimattomuus katsoa luvaksi käyttää teosta.⁴⁴

2.5 Creative Commons

On olemassa sopimuslisensojia, pakkolisensojia ja avoimia lisensojia. Pakkolisensojilla tarkoitetaan lisensojia, jossa laki on määrännyt tilanteen, jolloin kaikkia teoksia voidaan käyttää ilman tekijän lupaa. Käyttö edellyttää kuitenkin korvauksen maksamista tekijälle.

³⁸ Haarmann & Mansala 2012, 156; Sorvari 2005, 2010, 344, 183–184. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry N.d.

³⁹ Sorvari 2010, 271–272.

⁴⁰ Sorvari 2010, 185.

⁴¹ Haarmann 2005, 350; Mansala 2009, 65.

⁴² Sorvari 2010, 192.

⁴³ Haarmann & Mansala 2012, 160; Sorvari 2005, 2010, 2, 188; Haarmann 2005, 361.

⁴⁴ Haarmann 2005, 366; Mansala 2009, 68–69.

Sopimuslissenssissä on tehty sopimus tekijän tai tekijänoikeusjärjestön kanssa, jonka mukaisesti teoksia voi hyödyntää. Tekijänoikeusjärjestön kautta tehdyt sopimuslissenssit koskevat myös niitä tekijöitä, jotka eivät kuulu järjestöön.⁴⁵ Avoimet lissenssit myöntää tekijä itse ja tällöin teoksia voi usein hyödyntää laajemmin. Avoimen lissenssin etuna on se, että se on edullinen tapa saada lisää näkyvyyttä ja yleisöä omalle teokselleen.⁴⁶ Maailman yleisin ja eniten käytetty avoimen lissenssin järjestelmä on Creative Commons.

Creative Commons on vuonna 2001 Yhdysvalloissa perustettu avoimen lissenssin järjestelmä, jonka lissenssit on käännetty kymmenille kielille. Suomi on ollut mukana lissenssi-järjestelmässä alusta alkaen.⁴⁷ Kaikilla ympäri maailmaa on samaiset oikeudet Creative Commons -lissenssin mukaisesti valmistaa kopioita, esittää ja näyttää teos julkisesti, julkaista johdannaisia sekä levittää ja välittää teosta yleisölle⁴⁸. Tavalliselle kansalaiselle, tietokoneelle ja lakimiehelle lissenssi-ohjeet on kirjoitettu erikseen. Tavallisen kansalaisen lissenssi kertoo lyhyesti, mitä lissenssillä saa tehdä ja mitä ehtoja se sisältää. Tietokoneen lissenssi mahdollistaa tietokonepohjaisten hakemistojen löytää haluttua lissenssimateriaalia. Lakimiehiä varten on kirjoitettu oikeudellinen teksti, jotta he voivat tulkita niitä paremmin tilanteissa, jolloin jonkun oikeuksia on rikottu ja asia täytyy viedä tuomioistuimeen.⁴⁹

Creative Commonsilla on neljä eri ehtoa, joita sekoittelemalla saadaan kuusi eri lissenssiä. Nämä neljä ehtoa ovat BY, ND, SA ja NC. BY on pakollinen joka lissenssissä, joka tarkoittaa, että tekijän nimi on tuotava esiin. ND tarkoittaa, että teosta saa hyödyntää vain alkuperäisessä muodossa. SA tarkoittaa, että johdannaisteokset täytyy julkaista samalla lissenssillä kuin alkuperäinen teos. NC tarkoittaa, että teosta saa käyttää vain ei kaupalliseen toimintaan. Tämän lissenssin ongelmana on se, että laissa tai lissenssin ohjeissa ei ole määritetty sitä mikä on kaupallista.⁵⁰ Näitä yhdistelemällä luodaan lissenssit CC BY, CC BY-SA, CC BY-ND, CC BY-NC, CC BY-NC-SA, CC BY-NC-ND. Näiden lisäksi on CC0, jolla tekijä antaa kaikki oikeudet teoksen käyttöön.

⁴⁵ Toikkanen & Oksanen 2011, 26; Haarmann 2005, 156–157.

⁴⁶ Toikkanen & Oksanen 2011, 99, 103.

⁴⁷ Toikkanen & Oksanen 2011, 105, 108.

⁴⁸ Toikkanen & Oksanen 2011, 110.

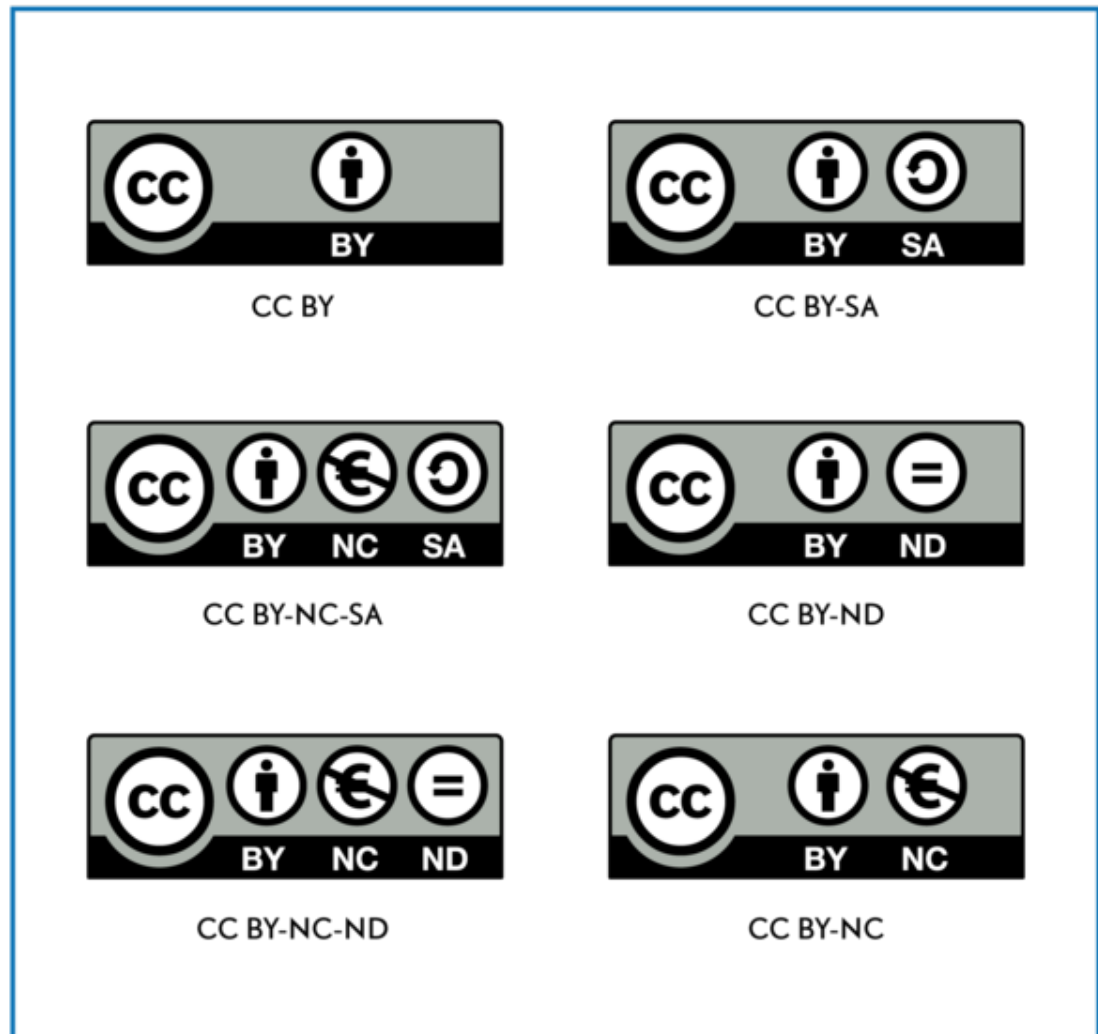
⁴⁹ Toikkanen & Oksanen 2011, 105.

⁵⁰ Toikkanen & Oksanen 2011, 107–109.

CC BY lisenssillä varustettua teosta saa jakaa ja muuttaa. Se soveltuu teoksille, joiden halutaan leviävän laajalle. CC BY-SA lisenssillä varustettua teosta saa jakaa ja muuttaa samalla lisenssillä. Se soveltuu teoksille, jotka voivat muutosten ansiosta parantua ja sitä suositellaan käytettäväksi opetusmateriaaleille. CC BY-ND lisenssillä varustettua teosta saa jakaa, mutta ei muuttaa ja se soveltuu teoksille, joiden halutaan leviävän muuttumatta. CC BY-NC lisenssillä varustettua teosta saa jakaa ja muuttaa, mutta ei myydä ja se sopii teoksille, joita voi muokata ja jatkojulkaista. CC BY-NC-SA lisenssillä varustettua teosta saa jakaa ja muuttaa samalla lisenssillä, mutta ei myydä. CC BY-NC-ND lisenssillä varustettua teosta saa jakaa, mutta ei muuttaa eikä myydä. CC0 lisenssi soveltuu teoksille, joita halutaan jakaa vapaasti, eikä tekijä halua pitää oikeuksia itsellään.⁵¹ Lisenssit merkitään teoksen yhteyteen usein omalla Creative Commons -kuvalla, josta käy ilmi lisenssin tiedot.

⁵¹ Toikkanen & Oksanen 2011, 110–114.

FIGURE 2: THE SIX VARIATIONS OF THE CC LICENCES

KUVUVA 1. Kuusi variaatiota Creative Commons -lisensseistä⁵².

2.6 Tekijänoikeusjärjestöt

Suomessa toimii kuusi tekijänoikeusjärjestöä, jotka valvovat tekijöiden ja oikeudenomistajien oikeuksia sekä keräävät korvauksia teosten käytöstä. Järjestöt valvovat pääasiassa oikeudenomistajien taloudellisia oikeuksia⁵³. Niiden tehtäviin kuuluu korvausten tilittäminen oikeudenomistajille Suomessa, sekä Suomessa kerättyjen korvausten tilittäminen myös ulkomaisille oikeudenomistajille. Suomessa toimivia tekijänoikeusjärjestöjä ovat Teosto ry, Gramex ry, Kopiosto, Tuotos, Kuvasto ja Sanasto. Tämän työn ja opetuksen kannalta tärkeimpiä tekijänoikeusjärjestöjä ovat Teosto, Gramex, Kopiosto ja Tuotos.

⁵² Büsges 2014.

⁵³ Haarmann 2005, 329.

Kuvasto ja Sanasto ovat lähinnä toimeksiantajalta valmistuvien opiskelijoiden mahdollisia edustajia tulevaisuudessa.

Teosto ry on tekijänoikeusjärjestöistä vanhin ja se on perustettu vuonna 1928 säveltäjien ja musiikinkustantajien toimesta valvomaan omia etujaan⁵⁴. Teoston tehtävänä on kerätä ja tilittää kerätyt korvaukset Teostoon kuuluville musiikkiteosten tekijöille ja kustantajille⁵⁵.

Teosto hoitaa korvausten keräämisen musiikin tekijöiden puolesta teoksen julkisesta esittämisestä, välittämisestä yleisölle mediaan, tallentamisesta ääni- tai kuvataallenteelle tai muuhun yhteyteen⁵⁶. Teosto ei hallinnoi kaikkea musiikintekijän oikeuksia kuten graafisia oikeuksia, eli jos nuotteja tai sanoituksia painetaan, niin tällöin tästä vastaa tekijä itse tai hänen mahdollinen kustantajansa⁵⁷.

Järjestettäessä tapahtumia, joissa soitetaan musiikkia kuten keikkoja, tansseja, konsertteja, festivaaleja, näytöksiä, messuja tarvitaan tähän käyttöluja. Luvat musiikin käyttämiseen tulee hakea etukäteen ennen mahdollisen tapahtuman alkamista.⁵⁸ Sillä ei ole väliä onko tapahtuma maksullinen vai maksuton tai onko tapahtuma ravintolassa vai yksityisessä tilassa, molemmissa tapauksissa tarvitaan käyttöluja, ellei kyse ole yksityishenkilöiden järjestämästä tapahtumasta. Tapahtuman jälkeen tulee musiikin esittämisestä tehdä esitysilmoitus, jonka useimmiten tekee musiikin esittäjä.⁵⁹ Käyttöluja tarvitaan myös taustamusiikin käyttämiseen. Taustamusiikkia käytetään yleensä paikoissa, joissa on asiakas- ja odotustiloja.⁶⁰

Käyttöluja tarvitaan myös verkossa jaettavaan tai esitettävään musiikkiin. Esimerkiksi YouTube, Spotify tai Netflix sopivat musiikinkäyttölujujen ehdoista ja hinnoittelusta Teoston kanssa. Nettiradioihin, jotka ovat kuunneltavissa vain internetissä, tulee myös hakea luja musiikin käyttöön.⁶¹

⁵⁴ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus A N.d.

⁵⁵ Teosto A 2017.

⁵⁶ Teosto B 2017.

⁵⁷ Teosto C 2017.

⁵⁸ Teosto D 2017.

⁵⁹ Teosto E 2017.

⁶⁰ Teosto F 2017.

⁶¹ Teosto F 2017.

Tekijänoikeuslaki edellyttää, että musiikkiteoksen käyttöön haetaan lupa ja siitä maksetaan korvausta tekijänoikeuden haltijalle. Gramex on perustettu vuonna 1967 musiikkialan järjestöjen toimesta ja se on voittoa tuottamaton rekisteröity yhdistys. Gramexin hallituksessa päätösvaltaa käyttävät muusikkojen ja tuottajien edustajat. Gramexin tarkoitus on kerätä korvauksia, kun äänitemusiikkia esitetään julkisesti, sitä tallennetaan muuhun kuin yksityiseen käyttöön tai kun musiikkivideoita esitetään julkisesti. Näin Gramex valvoo sekä edistää taiteilijoiden ja tuottajien laissa määrättyjä oikeuksia. Gramex ei peri korvauksia elävän musiikin esittämisestä, vaan pelkästään äänitetyistä tallenteista. Gramex ei päästä siitä, mistä korvaus peritään, vaan se on säädetty laissa. Se kuinka paljon korvausta maksetaan, on määritelty yleensä tilojen koon tai asiakaspaikkojen määrän mukaan, mutta maksut sovitaan pääsääntöisesti toimialoittain. Hinnat voivat olla kuukausihintoja tai vuosihintoja.⁶²

Gramex toimii musiikin käyttäjän ja muusikoiden välisenä linkkinä, ilman Gramexia käyttäjän olisi huomattavan vaikeaa tai lähes mahdotonta hoitaa lupien hankinta ja korvausten maksu, koska tällöin hänen tulisi olla tekemisissä erikseen jokaisen yksittäisen kotimaisen, sekä ulkomaisen muusikon kanssa.⁶³

Äänite on mikä tahansa ääntä sisältävä tallenne tai tiedosto. Näitä ovat esimerkiksi cd-levy, MP3-tallenne, ääninauha tai tietokoneella tai USB-tikulla sijaitseva äänitiedosto. Äänitteellä on suoja-aika, joka on 50 vuotta äänitteen teko- tai julkaisuvuodesta. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että vaikka äänitteen varsinainen suoja-aika olisi päättynyt, sillä voi olla kuitenkin vielä sävellysten, sovitusten ja sanoitusten osalta Teosto-oikeudet voimassa. On muistettava, että äänitteen käytöstä maksetaan korvaus Gramexille sekä Teostolle.⁶⁴

Kopioston tarkoituksena on parantaa teosten käyttöä niin, että tekijänoikeuden omistajat ja kulttuuri saavat hyötyä sen toiminnasta. Kopiosto on perustettu vuonna 1978. Luvat julkaisujen kopiointiin, digitaaliseen käyttöön ja av-teosten käyttötapoihin saa Kopiostolta. Luvan saatuaan yritykset ja julkishallinto saavat oikeuden kopioida artikkeleita henkilökunnalle ja opettajat pystyvät monistamaan ja skannaamaan lehdistä ja kirjoista oppilaille materiaalia. Julkisten oppilaitosten on mahdollista saada lupa Kopiostolta tv-

⁶² Gramex ry N.d; Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus B N.d.

⁶³ Gramex ry N.d; Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus B N.d.

⁶⁴ Gramex ry N.d; Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus B N.d.

ohjelmien tallentamiseen opetustarkoitusta varten. Luvista saadut korvaukset Kopiosto tilittää tekijöille, esittäjille ja kustantajille tai heitä edustaville Kopioston jäsenjärjestölle, joihin kuuluvat myös ulkomaiset tekijät ja oikeudenomistajat.⁶⁵ Oikeudenomistajalla on mahdollisuus kieltää oman teoksensa valo- tai digitaalinen kopiointi. Näistä oikeudenomistajista ja kielloista löytyy luettelo Kopioston sivulta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hankkinut luvat kopiointiin tietyille oppilaitoksille ja valtionhallinnolle. Niiden koulujen, jotka eivät kuulu luvan piiriin, tulee hankkia lupansa itse. Kunnat, kuntayhtymät, kirkko, yritykset ja järjestöt hankkivat lupansa omatoimisesti.⁶⁶

Osa kopiointikorvauksista jaetaan apurahoina tai stipendeinä sekä kulttuuri- ja viestintäalan palkintoihin. Näihin palkintoihin kuuluvat esimerkiksi monille tutut Finlandia-palkinnot.⁶⁷

Tuotos on perustettu vuonna 1998 ja se on aatteellinen, voittoa tavoittelematon yhdistys. Sen tehtävänä on sopia av-teosten käytöstä ja tilittää korvaukset tuotantoyhtiöille. Se toimii elokuva- ja av-tuotantoyhtiöiden tekijänoikeusyhdistyksenä. Tuotos myös seuraa digitaalisen markkinoinnin ja tekijänoikeusolojen kehitystä sekä osallistuu av-alan toimintaedellytysten parantamiseen. Av-aineiston käyttäjät ja tuottajat saavat Tuotokselta neuvontaa ja tuotantoyhtiöillä on mahdollisuus saada koulutustilaisuuksia Tuotokselta. Tuotos myöntää kotimaisten elokuvien esityslupia ei-kaupalliseen toimintaan. Kunnilla ja kouluilla on mahdollisuus saada esitysluvat opetuskäyttöön, jolloin vaihtoehtona on kertaesityslupa tai vuosilupa. Tuotos myös tilittää saadut käyttökorvaukset oikeudenhaltijoille ja edustaa ulkomaisia tuotantoyhtiöitä Suomessa. Tuotos toimii yhteistyössä av-tuotantoyhtiöiden tekijänoikeusjärjestön kansainvälisen katto-organisaatio AGICOA:n kanssa, joka edustaa suomalaisia tuotantoyhtiöitä ulkomailla.⁶⁸

Jotta elokuvaa voidaan esittää julkisesti opetuskäytössä tai muussa ei-kaupallisessa toiminnassa, siihen tarvitaan lähtökohtaisesti aina lupa. Julkista esittämistä on kaikki muu esittäminen mikä ei tapahdu perhe- ja ystäväpiirissä. Tuotoksen internet-sivuilta näkee, mitkä kotimaiset elokuvat kuuluvat Tuotoksen hallinnan piiriin. Jos kyseinenokuva ei

⁶⁵ Kopiosto A 2013.

⁶⁶ Kopiosto B 2013.

⁶⁷ Kopiosto C 2013.

⁶⁸ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus C N.d; Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry A 2017; AGICOA:n pidempi nimi on Association of International Collective Management of Audiovisual Works.

kuulu listaan, tulee esityslupa hankkia elokuvan tuotantoyhtiöltä. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että teoslistan elokuvat ovat tarkoitettu ensisijaisesti opetuskäyttöä varten ja muita käyttötarkoituksia varten myönnetään luvat tapauskohtaisesti.⁶⁹

Kuvaston tarkoitus on edustaa visuaalisen alan taiteilijoita tekijänoikeuksissa ja se on perustettu vuonna 1987. Kuvaston tarkoitus on edustaa ulkomaisia kuvataiteilijoita silloin kun käyttö tapahtuu Suomessa ja ulkomaiset sisarjärjestöt edustavat suomalaisia, kun käyttö tapahtuu ulkomailla. Kuvasto kerää käyttöilupien kautta saadut korvaukset ja tilittää ne tekijöille. Kuvaston kautta saatavia korvauksia ovat muun muassa teosten käyttöluvista saadut korvaukset, näyttelykorvaukset ja jälleenmyyntikorvaukset.⁷⁰

Käyttöluhia on mahdollista saada materiaalin julkaisuun painettuun ja digitaaliseen julkaisuun, postikortteihin sekä myyntituotteiden julisteisiin ja myös televisioon. Näyttelykorvauksen Kuvastolle maksaa taidenäyttelyn näyttelynasettaja. Jälleenmyyntikorvauksia maksavat taidekauppiat ja välittäjät, jotka myyvät kuvataidetta eteenpäin. Tämän korvauksen keräämiseen Kuvasto on saanut luvan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä.⁷¹

Sanasto on tekijänoikeusjärjestöistä uusin ja se on perustettu vuonna 2005. Sanasto on kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka palvelee tekijöitä ja käyttäjiä samaan tapaan kuin muutkin tekijänoikeusjärjestöt eli se kerää ja tilittää käyttökorvauksia, sekä valvoo tekijänoikeuksia ja antaa neuvoa kysymyksissä, jotka koskevat tekijänoikeuksia. Sanaston kautta korvauksia saa esimerkiksi siitä, kun kirjallisuutta lainataan kirjastoista tai jos kirjallisuutta käytetään radiossa ja televisiossa tai kun kirjallisuutta esitetään julkisesti. Sanaston jäsenyys on maksuton tekijälle. Lupaa ei tarvitse, jos kirjallisuutta esittää yksityisessä tilaisuudessa, jumalanpalveluksen tai opetuksen yhteydessä. Luvan kirjallisuuden käyttöön tarvitsee pääsääntöisesti aina kirjallisuuden tekijältä.⁷²

⁶⁹ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus C N.d; Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry A 2017.

⁷⁰ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus D N.d; Kuvasto ry N.d.

⁷¹ Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus D N.d; Kuvasto ry N.d.

⁷² Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus E N.d; Sanasto ry N.d.

2.7 Muut työn kannalta tärkeät tahot

Kun tehdään radiotoimintaa, Viestintävirasto hoitaa siihen liittyviä lupa-asioita. Case-tapauksia käsitellessä ja tulkittaessa Tekijänoikeusneuvoston lausunnot tulevat olemaan tärkeä lähde.

Viestintävirasto on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva viranomaisena. Sen tehtävänä on huolehtia, että viestintäyhteydet Suomessa ovat monipuolisia, toimivia ja turvallisia. Tämän työn kannalta oleellisin asia ovat television ja radion ohjelmistotoimiluvat ja tarkemmin työn kannalta radiolupien myöntäminen. Televisio- ja radiosisältöjä tarjotakseen ja lähettääkseen tarvitsee toimiluvan tai ilmoituksenvaraisen luvan. Tähän poikkeuksen tekee Yleisradio, jolla on erityinen oikeus järjestää julkisen palvelun televisio- ja radiotoimintaa ilman toimilupaa. Jotta radioasema saadaan toimimaan, tarvitsee se lähettimen ja sen hallussapitoon sekä käyttöön tarvitaan radiolupa. Radiotekniset parametrit kuten maston sijainti, lähetysteho ja antennin korkeus määrätään luvassa. Tämän luvan myöntää Viestintävirasto.⁷³

Ohjelmistotoimilupa tarvitaan, ellei kyseessä ole lyhytaikainen tai pienimuotoinen radiotoiminta. Myös radiolähettimellä täytyy olla lupa. Kun radiotoiminta kestää yli kolme kuukautta siihen tarvitaan ohjelmistolupa. Kun toiminta kestää alle kolme kuukautta, lupaa ei tarvita. Myös rajatulla alueella harjoitettu radiotoiminta on sallittua ilman lupaa. Lähetin tarvitsee aina radioluvan, ellei kyseessä ole erittäin pienitehoinen säteilyteholtaan enintään 50 nW.⁷⁴

Tekijänoikeusneuvosto kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen ja sen tehtävä on avustaa ministeriötä asioissa, jotka koskevat tekijänoikeuksia. Tekijänoikeuslain 6 luvussa 55 §:ssä määrätään tekijänoikeusneuvostosta, jonka mukaan Valtioneuvosto määrää neuvoston kokoonpanon. Tekijänoikeusneuvoston lausunnot eivät ole tuomioita tai määräyksiä, vaan pikemminkin ne ovat suosituksia ja näin ollen lausunnot eivät sido tuomioistuinta, lausunnon pyytäjää tai tämän vastapuolta. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoa, jos lausuntopyyntö koskee oikeudenalaista tulkintaa tai sopimusriitaa eikä tekijänoikeuslain tulkintaa. Jos lausuntopyynnössä on vastapuoli, tällöin vastapuolella on

⁷³ Viestintävirasto 2017.

⁷⁴ Viestintävirasto 2017.

mahdollisuus tulla kuulluksi, ellei tätä katsota tarpeettomaksi. Tiedot asiasta tulevat osapuolten tietojen perusteella eikä tekijänoikeusneuvosto hanki näyttöä itse. Lausuntopyynnöt käsitellään tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa tai jaostossa ja käsittelyajat ovat sidoksissa käsittelyssä olevien lausuntopyyntöjen määrään.⁷⁵

⁷⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriö B N.d.

3. TEKIJÄNOIKEUDET OPETUSTOIMINNASSA

3.1 Julkisen opetustoimen ja kansanopiston luvat toiminnassa

Tekijänoikeuslain 12 §:n mukaan teoksesta voi valmistaa yksityiseen käyttöön muutaman kappaleen. Yksityinen käyttö kattaa lähimmän perhe- ja ystäväpiirin. Lähteen tulee olla laillisesti saatavilla. Juridiset henkilöt katsotaan yksityisen käytön ulkopuolelle. Myös opetustoiminnassa käytetyn tekijänoikeuslailla suojatun materiaalin käyttö opetuksessa tarvitsee luvan.⁷⁶ Opetukseksi lasketaan sellainen opetus, jossa on selkeä opetussuunnitelma⁷⁷.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja kunnat ovat erikseen sopineet kopiointiluvista keskitysti Kopioston kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hankkimalla luvalla peruskoulut, lukiot, ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut, yliopistot, korkeakoulut ja musiikkioppilaitokset saavat käyttää teoksia sopimuslisenssin mukaisesti. Painettujen opetus- ja oppimateriaalien tulisi kuitenkin olla ensisijaisia. Jos opettaja tarvitsee opetusmateriaaliin lisämateriaalia, niin hän voi kopioida kopiointiluvan mukaisesti. Luvalla saa kopioida vain sen oppilaitoksen opettajat ja oppilaat, jolle lupa on hankittu. Opettajaksi lasketaan koulun vakituinen opettaja, kouluttaja, luennoitsija tai joku muu joka rinnastetaan heihin. Kopioinnin tulee tapahtua luvan saaneen oppilaitoksen tiloissa ja luvalla. Oppilaitokset joita opetus- ja kulttuuriministeriön hankkima lupa ei koske ovat muun muassa kesäyliopisto, työväenopisto ja kansanopisto.⁷⁸ Suomen kansanopistoyhdistys on kuitenkin hankkinut suunnilleen saman sisältöisen kopiointiluvan kansanopistoja varten⁷⁹.

Taulukosta 2 selviää mitkä pienet erot ammatillisen oppilaitoksen, ja kansanopiston kopiostoluvilla on. Merkittävin ja aika tärkeäkin ero on, että opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla saadaan käyttää Yle Areenaa opetuksessa ja tallentaa kotimaisia televisio-ohjelmia peruskanavilta. Tätä oikeutta ei ole kansanopistoilla. Tämä lupa olisi oleellinen erityisesti niillä kansanopistoilla, joilla on opetustarjonnassa eri media- ja kulttuurialoja.

⁷⁶ Sorvari 2010, 13, 57; Haarmann & Mansala 2012, 95; Mansala 2009, 38.

⁷⁷ Sorvari 2010, 11.

⁷⁸ Sorvari 2010, 76, 78–79; Mansala 2009, 44.

⁷⁹ Kopiosto E 2013.

Kopiosto on kuitenkin tietoinen tästä ongelmasta ja he pyrkivät löytämään ratkaisun ongelmaan tulevaisuudessa.⁸⁰

	Ammatillinen oppilaitos	Kansanopisto
Kopioida osia kotimaisista ja ulkomaisista julkaisuista	X	X
Koota opetusmateriaalia oppitunnille eri julkaisuista	X	X
Oppimateriaalin elävöittäminen, täydentäminen ja personointi	X	
Toteuttaa verkko- ja etäopetusta	X	X
Suljettuun verkkoon aineiston tallentaminen (pääsy vain ryhmän opettajilla ja opiskelijoilla)	X	X
Yle-Areenan ja Elävän arkiston kotimaisten tv-ohjelmien esittäminen opetuksessa	X	
Yle TV1, Yle TV2, MTV3 ja Yle Teema&Fem kanavilta ohjelmien tallennus	X	

TAULUKKO 2. Kopiostoluvan vertailu ammatillinen oppilaitos ja kansanopisto⁸¹.

Rajoituksetta saa kopioida ja tulostaa itse valmistettuja aineistoja, lakeja ja asetuksia, sekä viranomaismääräyksiä. Lähes minkä tahansa oppilaitoksen Kopioston luvalla saa skannata enintään 15 sivua per julkaisu, mutta ei enempää kuin 15 % julkaisusta. Avoimelta internet-sivustolta saa ottaa enintään 20 sivua, jotka tulostettuna vastaavat A4 kokoisia tulosteita. Aineistoa saa tallentaa suljettuun verkkoon vain siksi ajaksi, kun kurssi tai

⁸⁰ Salmela 2017.

⁸¹ Kopiosto D 2013; Kopiosto E 2013.

opintojakso kestää. Valokopioida saa enintään 20 sivua julkaisusta, mutta vain puolet julkaisusta, sekä nuoteista saa ottaa enintään 10 sivua. Internetissä julkaistusta tai digitaalisesta lähteestä löydetystä aineistosta voi tulostaa enintään 20 sivua. Luvalla ei saa kopioida tai tulostaa työ-, harjoitus- ja vastauskirjoja. Sopimuksien ulkopuolisesta kopiointista tulee sopia erikseen oikeudenhaltijoiden kanssa.⁸²

Tekijänoikeuslain 21 §:ssä säädetään julkisesta esittämisestä, jonka mukaan opetuksen yhteydessä saa teoksen esittää julkisesti. Tämä ei kuitenkaan koske näytelmä- tai elokuvateosta. Tämä pykälä koskee vain niitä oppilaitoksia, jotka eivät harjoita toimintaansa ansiotarkoituksessa. Julkinen tilaisuus voidaan laskea niin, että tilanne on julkinen, kun kenellä tahansa on mahdollisuus päästä tilaisuuteen. Itsenäinen opiskelu lasketaan aina yksityiseksi, mutta esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen luennot voidaan laskea julkisiksi, koska kenellä tahansa on pääsy tilaisuuteen. Yksityisiksi voidaan laskea esimerkiksi lukioiden, peruskoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opetustunnit, koska kurssit on tarkoitettu yleensä vain kurssille hyväksytyille opiskelijoille. Kun opetusta harjoitetaan ansiotarkoituksessa, tulkinta julkisesta tilaisuudesta on hyvin erilainen ja julkisuus voidaan määrittellä osallistujamäärän mukaan. Julkiseksi tilaisuudeksi lasketaan esimerkiksi oppilaitoksen kevätjuhla, johon voi tulla opiskelijoiden läheisiä.⁸³

Koska esimerkiksi sävellysteosten esittäminen julkisesti on tekijän määräysvallassa, tarvitaan tällöin käyttöluvut musiikkiin oppilaitoksen kevätjuhliin ja mahdollisiin muihin tilaisuuksiin, jotka lasketaan julkisiksi. Kunnilla on kuitenkin mahdollisuus hankkia Teostolta luvat musiikin esittämiseen ja tallentamiseen, sekä erikseen lupa Gramexilta esittää tilaisuudessa musiikkia tallenteelta.⁸⁴ Pääsääntöisesti kansanopistot eivät kuulu kuntien piiriin, joten niiden on hankittava vastaavat luvat itse. Jotta teoksia voidaan esittää, tulee niiden olla julkaistuja. Näytelmien ja elokuvien esittäminen tarvitsee aina luvan vielä erikseen⁸⁵.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hankkinut myös luvat televisio- ja radio-ohjelmien tallentamiseen, sekä esittämiseen opetusta varten. Luvan mukaan opettaja tai oppilaitoksen henkilökunta voi tehdä tallenteen. Sillä missä tallenne on tehty, ei ole väliä vaan opettaja

⁸² Kopiosto F 2013; Sorvari 2010, 75.

⁸³ Toikkanen & Oksanen 2011, 74–76; Sorvari 2010, 51.

⁸⁴ Sorvari 2010, 51, 90–92.

⁸⁵ Sorvari 2010, 93–94.

voi tehdä tallenteen vaikka kotonaan. Ohjelma on mahdollista tallentaa CD:lle, DVD:lle, video- tai c-kasetille, sekä digiboksille tai oppilaitoksen sisäverkkoon. Avoimeen verkkoon ohjelmaa ei saa tallentaa. Nämä luvat eivät kuitenkaan koske kansanopistoja. Yhteistä on se, että niin muut oppilaitokset kuin myös kansanopistot tarvitsevat luvan elokuvien esittämiseen opetuksessa. Lupa täytyy hankkia Tuotokselta. Kunta voi tehdä Tuotoksen kanssa keskitetyn sopimuksen, mutta jokaisen kansanopiston tulee sopia luvasta itsenäisesti. Tuotoksen lupa koskee kuitenkin vain kotimaisia elokuvia, joten ulkomaisia elokuvia varten luvan tarvitsee myös M & M Viihdepalvelusta. Tuotokselle tulee lisäksi tehdä ilmoitus jokaisesta katsotusta elokuvasta. Kun luvat on hankittu, voi tallenteen hankkia ostamalla, vuokraamalla, lainaamalla tai tallentamalla televisiosta.⁸⁶

Tekijänoikeuslain 20 §:n mukaan teoskappaletta voidaan julkisesti näyttää, jos se on tekijän suostumuksella myyty tai muuten luovutettu. Kyseinen säännös koskee näin myös valokuvia. Esimerkiksi oppilaitoksen seinille voi laittaa esille maalauksen tai kartan tai muun teoksen, mikä on valmistettu tekijän suostumuksella. Jotta teoksen saa laittaa esille tulee näytettävän kappaleen olla olemassa olevasta teoksesta, ei esimerkiksi kopio lehdistä, vaan sen tulee olla suoraan lehdestä leikattu. Opettaja voi myös käyttää omaa ottamaansa kuvaa julkisesti esillä olleesta teoksesta, kunhan se ei tuo hänelle lisäansioita. Valokuvan tai taideteoksen saa myös sisällyttää videoon, jos sen näkyminen videossa on toisarvoinen, esimerkiksi taideteos näkyy haastateltavan takana.⁸⁷

Tekijänoikeuslain 14 §:ssä määrätään myös kappaleen valmistamisesta opetuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajan tai opiskelijan esityksen saa tallentaa oppitunnilla ilman teoksen tekijän lupaa tai että siitä tarvitsisi maksaa korvausta. Tallenteen saa esittää vain tilapäisesti opetustoiminnassa, eikä sitä saa välittää muille oppilasryhmille tai oppilaitoksille. Tilapäisyys on niin pitkä, kun opetustilanne vaatii, pääsääntöisesti yhden oppitunnin mittainen. Tämän jälkeen tulee tallenne hävittää.⁸⁸

Opetustoiminnassa voi tulla tarve siteerata jotain teosta ja tekijänoikeuslain 22 §:n mukaan teoksesta on lupa ottaa lainaus hyvän tavan mukaisesti. Sen tulisi erottua tekstistä ja lähde tulee mainita. Pääsääntö on, että lainauksen tulisi olla lyhyt ja sillä tulee olla asial-

⁸⁶ Sorvari 2010, 95–99.

⁸⁷ Sorvari 2010, 63–65, 104; Haarmann 2005, 208.

⁸⁸ Sorvari 2010, 71–72; Haarmann 2005, 205.

linen yhteys sitaatin käyttäjän teokseen. Sitaattien käyttö mainoksissa on kuitenkin kiellettyä. Myös musiikista voi ottaa sitaatteja. Tekijöiden kesken pääsääntönä on, että neljän tahdin sitaatti on kelvollinen. Tätä ei kuitenkaan ole määritetty laissa.⁸⁹ Sitaattien käyttö on kaikkien oikeus ja sillä ei ole merkitystä minkä tasoinen oppilaitos on kyseessä.

Tekijänoikeuslaissa on monia pykälää koskien opetustoimintaa, mutta kansanopistojen kannalta tulee mietittäväksi 54 a § Opetus ansiotarkoituksessa. Sen mukaan, jos opetustoimintaa harjoitetaan ansiotarkoituksessa, ei mitkään pykälät opetustoiminnasta päde eli tämä pykälä käytännössä kumoaa lähes kaikki opetukseen liittyvät oikeudet.

3.2 Opiskelijan tuottama teos ja sen oikeudet, sekä vastuu

Kun opiskelija tekee tehtäviä, suorittaa harjoitustöitä tai tekee opinnäytetyön kotona tai oppilaitoksessa, voi tässä prosessissa syntyä itsenäinen ja omaperäinen teos. Tällöin kyseiseen työhön syntyy tekijänoikeus ja kyseinen tekijänoikeus syntyy opiskelijalle. Oppilaitoksella ei ole automaattisesti oikeutta opiskelijan työstä syntyvään teokseen. Jos opettajalla on ollut kyseisen teoksen syntymiseen suuri vaikutus luovalla ja omaperäisellä tavalla, saattaa tällöin syntyä myös tekijänoikeus opettajalle. Tällöin opiskelija ja opettaja vastaavat teoksesta yhteisesti. Vaikka opiskelija olisi luonut työnsä oppilaitoksessa, ei se automaattisesti anna etuoikeutta opiskelijan työhön, vaan opiskelija voi myydä työnsä myös toisaalle. Opettajalla ei ole myöskään oikeutta julkaista opiskelijan työtä, saati esittää sitä tai tallennetta oppitunnilla ilman opiskelijan lupaa. Jotta oppilaitos voisi käyttää opiskelijan työtä esimerkiksi kaupallisesti, tulee tästä sopia opiskelijan kanssa.⁹⁰

Kun mahdollista teosta tekevä opiskelija käyttää oppilaitoksen omistamaa materiaalia kuten paperia, saattaa syntyä erikoinen tilanne, kun oppilas omistaa oikeuden teokseen, mutta oppilaitos omistaa materiaalin, jolle teos on tehty. Tästä huolimatta, vaikka oppilaitos omistaa materiaalin, se ei saa tekijänoikeutta opiskelijan tekemään teokseen. Jotta tällaista tilannetta ei syntyisi, olisi syytä pyytää materiaalista maksu opiskelijalta. Tällöin

⁸⁹ Mansala 2009, 39–41; Haarmann 2005, 188.

⁹⁰ Sorvari 2010, 150, 152, 156, 161; Tekijänoikeusneuvostonlausunto 2001:10; Toikkanen & Oksanen 2011, 54.

myös mahdollinen materiaali, jolle teos tehdään, on opiskelijan omaisuutta. Maksullisessa oppilaitoksessa tästä voi syntyä myös epävarmuutta, mitä opiskelumaksu kattaa ja kuuluuko materiaalit jo valmiiksi määrättyyn opiskelumaksuun.⁹¹

Kun tehdään ääni- ja kuvataallenteita yleensä tallenteiden tuottajat panostavat taloudellisesti työhön ja ovat vastuussa tuotannosta. Kun oppilaitoksessa tehdään ääni- ja kuvataallenteita, voidaan katsoa, että oppilaitos on vastuunsa perusteella tuottaja, vaikka työhön osallistuisi opiskelijoita. Jos taas opiskelija lasketaan tuottajaksi, on tuottajan oikeudet opiskelijalla, mutta tämä ei ole täysin selkeää ja asia tulee katsoa tapauskohtaisesti. Jos nauhoitetulla tallenteella esiintyy opiskelijoita, ei oppilaitoksella ole lupaa julkaista esitystä ilman opiskelijoiden suostumusta. Myös tallenteen nauhoittamiseen tarvitaan lupa opiskelijoilta.⁹²

Jos opiskelija tietää mihin esimerkiksi hänen lauluesitystään tai kuvaansa käytetään, hyväksyy hän käytön olemalla mukana tilanteessa. Jos käytötapa muuttuu, tarvitaan opiskelijalta lupa tähän erikseen. Parasta olisi kuitenkin aina pyytää opiskelijalta erikseen lupa teoksen tai muiden tuotosten käyttöön. Sopimus teoksen tai tuotoksen käyttämisestä ei saisi olla edellytys osallistumiseen tai suorittamiseen eli opiskelijalta ei voida vaatia sitä, että hän saa arvosanan vasta kun on allekirjoittanut käyttöön oikeuttavan luvan. Jos opiskelija on vajaavaltainen, pystyy hän tekemään tavanomaisia sopimuksia, mutta muissa tapauksissa tulee sopimus tehdä hänen edunvalvojansa kanssa. On suositeltavaa kuitenkin tehdä sopimus aina edunvalvojan kanssa. Sopimuksessa tulisi olla ne asiat, jotka osapuolille ovat tärkeitä.⁹³

Oppilaitoksessa tehdessä töitä ja teoksia voi eteen tulla myös tilanteita, joissa opiskelija tekee tekijänoikeudenloukkauksen. Lähtökohtana on aina se, että jokainen vastaa omasta teostaan eli loukkaaja on se, joka tekee teon. Voidaan olettaa myös niin, että mitä vanhempi opiskelija, sen vähemmän opettaja on vastuussa. Opettajan velvollisuutena on kertoa säännöistä ja valvoa opiskelijoita oppitunnilla. Opettajan ollessa välinpitämätön huomattessaan mahdollinen oikeudenloukkaus, voi hän joutua vastuuseen opiskelijasta. Tässä tapauksessa myös oppilaitos opettajan työnantajana voi joutua vastuuseen. Jos kyseessä on maksullinen koulu ja loukkauksesta ollaan oltu tietoisia, eikä asialle ole tehty mitään,

⁹¹ Sorvari 2010, 153–154.

⁹² Sorvari 2010, 153–156.

⁹³ Sorvari 2010, 162–163, 170.

rangaistus voi tulla kyseeseen. Korvausvelvollinen mahdollisessa vahingossa on se taho, kenelle työ suoritetaan eli oppilaitos vastaa opiskelijastaan. Erehtyminen ei poista tahallisuutta ja lähtökohtana on, että opetustoiminnan harjoittajan tulee tuntea oman alansa perusteet.⁹⁴

⁹⁴ Sorvari 2010, 183, 192–193, 204–207; Toikkanen & Oksanen 2011, 59.

4. TEKIJÄNOIKEUSTAPAUKSIA KANSANOPISTOSSA

4.1 Case 1 – Opiskelijoiden tekemä näytelmä

Oppilaitoksessa opiskellaan näyttelemistä ja opiskelijat tekevät näytelmiä, joita esitetään yleisölle. Näytelmissä käytetään valmiita näytelmätekstejä ja musiikkia.

Mitä tekijänoikeuslaki sanoo teosten käytöstä. Pitääkö tekijöille maksaa korvausta? Kenen kanssa tehdään sopimus? Onko merkitystä sillä, missä näytelmää esitetään koulun tiloissa suljetulle yleisölle ilman pääsymaksua vai muissa kuin koulun tiloissa kenelle tahansa pääsylipun ostaneelle.

Tekijänoikeuslain 2 luvun 21 §:ssä sanotaan, että teoksen saa esittää julkisesti jumalanpalveluksessa ja opetuksessa. Kyseinen pykälä kuitenkin rajaa julkisen esittämisen ulkopuolelle näytelmä- ja elokuvateokset. Näytelmäteosten julkiseen esittämiseen tarvitaan siis aina lupa tekijänoikeuden oikeudenomistajilta. Tällöin myöskään sillä ei ole merkitystä kenelle ja missä tiloissa teos esitetään, saati onko kyseessä maksuton vai maksullinen tapahtuma. Lupa näytelmän esittämiseen tarvitaan myös opetuksen yhteydessä, sekä myös opetuksen ulkopuolella tapahtuvaan esittämiseen.

Näytelmissä esitetään myös varsinaisen käsikirjoitetun näytelmän lisäksi musiikkia, jonka esittämiseen tarvitaan lupa. Näytelmäteosten musiikkeihin voi ostaa luvat Teostosta. Näytelmäteoksiin liitettäviin musiikkeihin on kriteeristöt ja jos nämä kriteerit täyttyvät, tulee lupa musiikin käyttöön pyytää erikseen musiikkiteoksen oikeudenomistajilta. Musiikin kriteeristö tulisi tarkastaa jo ennen näytelmäteoksen esittämistä, koska jälkikäteen luvan myöntäminen ei ole enää välttämättä mahdollista. Jos kriteeristö ei täyty, täytyy käytetystä musiikista tehdä ilmoitus Teostolle. Teosto auttaa myös mahdollisten oikeudenomistajien etsimisessä. Tämä palvelu on Teostossa maksullista toimintaa. Jos näytelmässä soitetaan musiikkia tallenteelta, tarvitsee se myös luvan Gramexilta. Esityksen tallentamiseen tarvitaan myös erikseen musiikin tallennuslupa niin Teostolta kuin Gramexilta.⁹⁵

⁹⁵ Teosto G 2017; Teosto H 2017.

Näytelmien esityslupia voi kysyä Näytelmäkulmasta. Näytelmäkulmasta harrastajaryh-
mät voivat ostaa esitysluvan, joka tulee tehdä ennen näytelmän esittämistä. Ammattiteat-
tereille ja ammatillisille ryhmille on järeämpi lupa erikseen.⁹⁶ Valmiita näytelmätekstejä
voi ostaa Näytelmät-sivustolta, jossa on mahdollista ostaa niin kotimaisten kuin ulko-
maistenkin näytelmien käsikirjoituksia⁹⁷. Jos kyseessä on oma käsikirjoitus, niin lupia
tarvitsee ainoastaan mahdollisen musiikin käyttöön näytelmän aikana.

4.2 Case 2 – Oppilaitoksen järjestämät tapahtumat opiskelijoille

*Koulu järjestää erilaisia opiskelijoille tarkoitettuja vapaamuotoisia tilaisuuksia koulun
tiloissa ja muissa tätä tarkoitusta varten vuokratuissa tiloissa. Tilaisuuksissa esitetään
musiikkia. DJ soittaa levyjä ja myös live-bändejä esiintyy. Tilaisuuksissa voi olla koulun
nykyisiä ja entisiä opiskelijoita.*

*Onko merkitystä tekijänoikeuden kannalta sillä, missä tiloissa tilaisuus järjestetään.
Kuka hankkii tarvittavat luvat ja maksaa mahdolliset tekijänoikeuskulut? Onko eroa sillä,
onko tilaisuus suljettu vain koulun omille opiskelijoille vai avoin kaikille heidän kavereil-
leen?*

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan musiikin julkiseen esittämiseen tarvitaan tekijän tai te-
kijöiden lupa. Julkisessa opetuksessa tekijänoikeuslain 21 §:n mukaan teoksen voi esittää
ilman lupaa. Jos kyseessä on sellainen tapahtuma, jota ei lasketa opetuksen piiriin kuulu-
vaksi eli esimerkiksi jokin opiskelijoille järjestettävä juhla, tällöin se ei kuulu tekijänoi-
keuslain 21 §:n piiriin ja lupa julkiseen esittämiseen tarvitaan.⁹⁸ Tekijänoikeusneuvoston
lausunnossa 2003:20 julkiseksi tilaisuudeksi lasketaan sellainen tapahtuma, johon kuka
tahansa voi saapua. Tähän kuuluu myös sellainen tapahtuma, jossa kuulijoiden tai katse-
lijoiden osallistuminen on sidottu johonkin kriteeriin ja osallistujamäärä voi nousta suu-
reksi, esimerkiksi tässä case-tapauksessa tapahtuma pelkästään oppilaitoksen omille opis-
kelijoille tai omille opiskelijoille ja lisäksi heidän kavereilleen.

⁹⁶ Näytelmäkulma- Nordic Drama Corner Oy N.d.

⁹⁷ Suomen Näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry 2018.

⁹⁸ Operight-hanke A N.d; Operight-hanke B N.d.

Kun tapahtuma järjestetään oppilaitoksen omissa tiloissa, kuuluu luvan hankkiminen oppilaitokselle itselleen. Jos tapahtuma järjestetään sellaisessa paikassa, jossa paikan ylläpitäjällä on luvat, niin tapahtuman järjestämiseksi ylläpitäjän luvat kattavat tapahtuman musiikin käytön. Jos tapahtumapaikalla ei ole lupia olemassa, tulee tapahtuman järjestäjän huolehtia lupien hankkimisesta.⁹⁹ Tapahtumiin hankitaan Teoston ja Gramexin yhteinen tapahtumalupa. Tällöin tapahtumassa musiikkia voidaan esittää bändin esittämänä tai soittaa musiikkia levyltä, digitaalisesta lähteestä tai muusta äänitteestä. Sillä ei ole väliä onko kyseessä maksullinen vai maksuton tapahtuma. Tapahtuman jälkeen musiikin esittäjän tulee tehdä Teostolle esitysilmoitus. Esitysilmoituksessa esittäjä raportoi tapahtumassa soittamansa ja esittämänsä musiikkikappaleet.¹⁰⁰

4.3 Case 3 – Opiskelijan ottamat valokuvat

Oppilaitoksen opiskelijat ottavat valokuvia, joita käytetään oppilaitoksen markkinoinnissa.

Kenellä on tekijänoikeus kuviin ja vaatiiko kuvien käyttö sopimuksen tekemistä opiskelijan kanssa?

Ensinnä mietittäväksi tulee opiskelijoiden kuvien ja ylipäätään kuvien kohdalla se, että ylittääkö otettu valokuva teoskynnykseen. Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus kuuluu sille, joka on luonut teoksen. Jotta valokuva ylittää teostasoon tulee sen olla luonnollisen henkilön itsenäinen ja omaperäinen luomus. Niitä kuvia, joita ei lasketa valokuvateoksiksi suojaa tekijänoikeuslain 49 a §, jonka oikeudet ovat hyvin paljon samanlaiset kuin varsinaisen teoskynnykseen ylittävän valokuvan oikeudet. Tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa 2013:3 ja 2016:04 mainitaan, jotta valokuva ylittäisi teoskynnyksen, tulee valokuvan tuoda valokuvaajan omaperäiset valinnat esiin. Omaperäiseksi voidaan laskea se, että kukaan muu ei olisi pystynyt samaan, vaikka kohteena olisi ollut sama kohde. Sillä ei ole merkitystä onko kyseessä amatöörikuvaaja vai ammattilainen. Jos valokuva perustuu vain valokuvaajan ammattitaitoon ja valokuvausoppien soveltamiseen, ei teos kynnyksellä ylity.

⁹⁹ Operight-hanke A N.d.

¹⁰⁰ Teosto E 2017.

Lähtökohta on kuitenkin se, että oli kyseessä teos tai pelkkä tavallinen valokuva, on tekijänoikeus tai lähioikeus aina valokuvaajalla eli opiskelijalla. Merkitys tässä tapauksessa on lähinnä vain sillä, kuinka pitkä suoja-aika valokuvalla syntyy. Jos kyseessä on teos, niin suoja-aika on tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan 70 vuotta tekijän kuolinvuodesta, mutta jos kyseessä on tavallinen valokuva, niin suoja-aika on tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaan 50 vuotta siitä vuodesta, kun kuva valmistettiin.

Opiskelijalla on oikeus valokuvaan, koska hän omistaa oikeudet valokuvaan joko tekijänä tai muuten lähioikeutena. Tällöin valokuvien käyttämiseen tulee aina pyytää lupa opiskelijalta tai jos opiskelija on vajaavaltainen, niin hänen edunvalvojaltaan.¹⁰¹ Sopimus olisi aina hyvä tehdä kirjallisesti ja sopimuksessa tulisi käydä ilmi mihin tarkoitukseen kuvaa tullaan käyttämään. Tulee myös muistaa opiskelijan isyysoikeus valokuvaan, oli kyseessä sitten teos tai tavallinen valokuva. Isyysoikeus tarkoittaa sitä, että tekijän nimi tulee mainita julkisen esittämisen tai muun julkisen julkistamisen yhteydessä.¹⁰²

4.4 Case 4 – Opiskelijatyönä tehdyt videot

Oppilaitoksen opiskelijat tekevät opiskelijatyönä tilaustyönä erilaisia videoita tai osia videoista, joita tilaaja käyttää omiin markkinointitarkoituksiinsa. Videoissa käytetään musiikkia. Mitä sanoo tekijänoikeuslaki musiikin käytöstä tässä yhteydessä? Kenen kanssa sopimus tehdään ja millainen on korvaustaso? Kumpi on vastuussa tekijänoikeusmaksujen tilittämisestä tilaaja vai tekijä.

Kun tilaustyötä lähdetään tekemään, av-tuotantojen musiikkien käytöstä markkinamateriaaleissa luvat kysytään yleensä suoraan musiikintekijältä tai -kustantajalta¹⁰³. Tekijänoikeuslain 3 luvun 28 §:n mukaan tekijänoikeuden saanut ei saa siirtää oikeutta teokseen eteenpäin, ellei asiasta ole erikseen sovittu. Jotta vältytään mahdollisilta ongelmilta, tilaustyön tilaajan on hyvä hankkia oikeudet mainoksessa käytettävään musiikkiteokseen itse. Markkinointimateriaalien tekijöiden tulisi kuitenkin ottaa huomioon musiikkia valitessaan taustalla olevat tekijänoikeudet, ellei tilaajalla ole pyytännyt erikseen jotain tiettyä musiikkiteosta. Jos tiettyä musiikkiteosta ei ole vaadittu, tekijät voivat valita esimerkiksi

¹⁰¹ Kopiraitti 2012, 11.

¹⁰² Kopiraitti 2012, 6.

¹⁰³ Teosto I 2017.

avoimen lisenssin mukaisia teoksia tuotantoihinsa. Näissä lisensseissä on yleensä määrätty minkälaiseen tarkoitukseen ja minkälaisilla oikeuksilla teosta saa käyttää. Korvaustaso määräytyy aina kulloisenkin musiikkiteoksen kohdalla erikseen.

Tämän tapaisen tilaustyön tekeminen on paljon sopimusoikeutta ja vaikka sopimusten tekeminen on pääsääntöisesti muotovapaata olisi sopimukset kuitenkin hyvä tehdä kirjallisina, koska suullisen sopimuksen sisältö on vaikea selvittää jälkikäteen¹⁰⁴. Jotta ongelmilta vältyttäisiin, on tilaustyön sopimus hyvä laatia mahdollisimman tarkasti etukäteen. Sopimuksessa olisi hyvä olla vähintään tietoja, joista ilmenee ketkä ovat sopimuksen osapuolet, mikä on sopimuksen tarkoitus, mitä asioita se koskee ja ei koske, mitkä ovat osapuolten oikeudet ja velvollisuudet, sopimuksen voimassaolo ja päättymisen ehdot, miten mahdolliset riidat ratkaistaan sekä sopijapuolten allekirjoitukset päiväyksineen.¹⁰⁵

Mitä sopimuksesta on hyvä löytyä?
<ul style="list-style-type: none"> - Ketkä ovat sopimuksen osapuolet - Mikä on sopimuksen tarkoitus - Mitä asioita sopimus koskee ja ei koske - Mitkä ovat osapuolten oikeudet ja velvollisuudet - Sopimuksen voimassaolon ja päättymisen ehdot - Miten mahdolliset riidat ratkaistaan - Osapuolten allekirjoitukset päiväyksineen

TAULUKKO 3. Malli hyvästä sopimuksesta.

4.5 Case 5 – Elokuvat opetusmateriaalina

Oppilaitoksen opettajat käyttävät erilaisia elokuvia tai osia elokuvista opetusmateriaalina. Tunneilla katsotaan siis elokuvia. Mitä näistä säädelään? Entä koskeeko samat säännöt televisiolähetyksiä tai esim. Yle Areenaa?

¹⁰⁴ Saarnilehto 2009, 74.

¹⁰⁵ Salmi 2013.

Koska opetus lasketaan julkiseksi esittämiseksi, tulee ottaa huomioon, että elokuvateosten näyttäminen julkisesti vaatii aina luvan. Luvan tarvitsee myös, vaikka elokuvasta esittäisi pieniä pätkiä.¹⁰⁶ Se mikä lasketaan elokuvateokseksi voi olla hyvinkin häilyvä. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 2017:01 todetaan, että se mikä teos lasketaan elokuvateokseksi, on harkittava tapauskohtaisesti, koska esimerkiksi kaikki internettiin ladatut materiaalit eivät ylitä elokuvateoskynnystä. Lähtökohta kuitenkin on elokuvateosten kohdalla, että lupa tarvitaan.

Oppilaitos voi hankkia luvan kotimaisen elokuvateoksen näyttämiseen Tuotos ry:ltä. Tuotokselta hankittu lupa kattaa vain heidän listoillaan olevat elokuvat. Jos oppilaitos haluaa käyttää jotain elokuvaa, mikä ei ole heidän listoillaan, tulee lupa hankkia suoraan oikeudenomistajilta. Oppilaitos voi valita luvista jatkuvan esitysluvan tai kertaesitysluvan. Jos oppilaitoksessa käytetään vuoden aikana paljon elokuvia, on suositeltavaa valita jatkuva esityslupa, joka jatkuu automaattisesti vuodesta toiseen, ellei lupaa irtisanota. Luvan hinta määräytyy sen mukaan, montako opiskelijaa kuuluu ryhmään, jotka katselee elokuvaa. Jos elokuvia halutaan näyttää koko oppilaitokselle, hinta määräytyy oppilaitoksen kaikkien opiskelijoiden lukumäärän mukaan. Kertaesitysluvan kohdalla luvan saa vain yhdelle elokuvalle, joka voidaan näyttää vain kerran. Kun elokuva on näytetty, tulee oppilaitoksen tehdä siitä ilmoitus Tuotokselle.¹⁰⁷

Jos oppilaitoksessa on tarve katsoa ulkomaisia elokuvia, luvan tähän voi hankkia M & M Viihdepalvelulta. Heidän lupavaihtoehtoissaan on elokuvalisenssi, joka on voimassa vuoden kerrallaan ja se uusiutuu Tuotoksen luvan tapaan automaattisesti. M & M Viihdepalvelun valikoimassa on Tuotoksen tapaan lupavaihtoehto yhden elokuvan esittämiseen.¹⁰⁸ Molempien tahojen kohdalla yhteistä on se, että luvan saatuaan esitettävän elokuvan voi hankkia lainaamalla sen kirjastosta, vuokraamalla sen myymälästä tai internetistä tai ostamalla sen liikkeestä¹⁰⁹.

Julkiselle opetustoimelle Opetushallitus on hankkinut luvat tv-ohjelmien tallentamiseen, sekä Yle Areenan ja Elävän arkiston esittämiseen opetuksessa. Tämä lupa ei kuitenkaan koske vapaata sivistystyötä, joten kansanopiston toiminnassa televisio-ohjelmien, Yle

¹⁰⁶ Kopiraitti 2012, 8; Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus F N.d.

¹⁰⁷ Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry B 2017.

¹⁰⁸ M & M Viihdepalvelu Oy A N.d.; M & M Viihdepalvelu Oy B N.d

¹⁰⁹ Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry B 2017; M & M Viihdepalvelu Oy A N.d.

Areenan tai Elävän arkiston materiaalien esittäminen ei ole tällä hetkellä sallittua.¹¹⁰ Jos oppilaitos haluaa käyttää jotain televisio-ohjelmaa opetuksessaan, tulee lupa hankkia suoraan oikeudenomistajilta.

4.6 Case 6 – Opiskelijoiden järjestämä kerho

Oppilaitoksen opiskelijat haluavat järjestää elokuvakerhon koulun tiloissa iltaisin. Mitä tästä säädelään?

Opiskelijoiden järjestämän elokuvakerhon kohdalla tulee ensiksi pohtia sitä, määritelläänkö opiskelijoiden järjestämä elokuvakerho julkiseksi esittämiseksi. Tekijänoikeusneuvoston lausuntojen 1986:11, 1995:06 ja 2013:23 mukaan julkista esittämistä on, jos katsojajoukkoa ei ole ennalta yksilöllisesti määrätty. Käytännössä sillä ei ole merkitystä, montako henkilöä on läsnä tai onko kyseessä maksuton vai maksullinen tilaisuus. Erityisesti tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1986:11 mainitaan, että julkiseksi esitykseksi lasketaan se, jos seuran tai yhdistyksen jäsenyys on avoin kaikille ja tässä mainitaan sellaiseksi erityisesti elokuvakerhotoiminta. Näiden lausuntojen perusteella voimme päätellä, että opiskelijoiden järjestämä elokuvakerho lasketaan julkiseksi esitykseksi ja näin ollen elokuvien esittämiseen tarvitaan lupa.

Elokuvakerhotoimintaan luvan voi ostaa M & M Viihdepalvelusta. Kerho voi valita elokuvallisenssin vuosiluvan, joka kattaa useiden kotimaisten ja ulkomaisten tuotantoyhtiöiden elokuvatuotannon. Lupa on nimensä mukaisesti voimassa vuoden kerrallaan, mutta se uusiutuu automaattisesti eli on toistaiseksi voimassa oleva. Lupa ei edellytä raportteja katsotuista elokuvista tai katsojamääristä.¹¹¹ Kansanopiston opiskelijoiden järjestämän elokuvakerhon ongelma tämmöisessä vuosiluvassa on se, että opiskelijaryhmä vaihtuu lukuvuoden jälkeen, joten säilyykö elokuvakerhon toiminta lukuvuosittain. Samoin tulisi myös miettiä sitä, kuinka monta elokuvaa vuoden aikana elokuvakerho esittää, joten onko vuosiluvan hankkiminen taloudellista.

Elokuvakerho voi myös valita viihdepalvelun lupatarjonnasta elokuvakohtaisen esitysluvan. Se antaa luvan erikseen nimettyjen elokuvien esittämiseen. Tilaisuudet eivät saa olla

¹¹⁰ Salmela 2017; Kopiosto D 2013; Kopiosto E 2013.

¹¹¹ M & M Viihdepalvelu Oy A N.d.

maksullisia.¹¹² Valitsisi elokuvakerho kumman tavan tahansa, tulee elokuva kuitenkin hankkia luvallisesta lähteestä. Laillisia tapoja hankkia elokuva on vuokrata fyysinen kopia videovuokraamosta tai vuokrata video internetvuokraamosta. Elokuvan voi myös ostaa liikkeestä tai lainata kirjastosta. M & M Viihdepalvelun kautta on myös mahdollista hankkia elokuvia elokuvakerhoa varten.¹¹³ Tuotokselta on myös mahdollista hankkia lupa yhteen heidän listaltaan löytyvään kotimaiseen elokuvaan. Elokuvan esittämisestä ei saa ottaa maksua ja sen hinta perustuu ryhmän kokoon¹¹⁴. Tämän luvan ongelma on sen rajoittuneisuus pelkästään kotimaisiin elokuviin. Tulee myös ottaa huomioon, että elokuvassa esiintyvään musiikkiin tarvitaan lupa erikseen Teostolta¹¹⁵.

4.7 Case 7 – Opiskelijoiden tekemä radiolähetys

Oppilaitoksessa opetetaan radiotyötä ja opiskelijat tekevät radiolähetystä verkkoon. Lähetys kuuluu koulun alueella ja netin kautta muille kuulijoille. Mitä säädöksiä tässä on?

Kun radiolähetystä lähdetään tekemään, tulee ensin ottaa huomioon se, että lähetetäänkö radiolähetys vain verkossa niin sanottuna internet-radiona vai tuleeko lähetys myös FM-lähettimen kautta. Sillä ei ole merkitystä lupien kannalta ketkä lähetystä tekevät. FM-lähetyslupa tulee hakea Viestintävirastosta ja pienimuotoiseen toimintaan on mahdollista saada tilapäinen maksimissaan kolme kuukautta kestävä lupa. Pelkkään verkossa lähetettävään internet-radioon ei tarvitse lähetyslupaa Viestintävirastolta.¹¹⁶

Tämän jälkeen, kun on selvinnyt lähetyksen lähetystapa, täytyy miettiä, lähetetäänkö radio-ohjelmassa tekijänoikeuden alaista tuotantoa ja onko sillä vielä tekijänoikeudet voimassa. Tällaiseksi tuotannoksi voidaan laskea musiikki ja myös mahdollinen ääneen luettava kirjallisuus. Teoksista voi olla vaikeaselkoista nähdä ja selvittää onko sen tekijänoikeudet tai lähioikeudet voimassa. Tällöin olisi hyvä pelata varman päälle ja hoitaa lupaasiat kuntoon ennen radio-ohjelman lähettämistä. Lupien hankinta antaa radio-ohjelman tekijöille enemmän vapautta tuottaa radio-ohjelmaa.

¹¹² M & M Viihdepalvelu Oy B N.d.

¹¹³ M & M Viihdepalvelu Oy A N.d.

¹¹⁴ Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry B 2017.

¹¹⁵ Teosto B 2018.

¹¹⁶ Hautala 2017.

Musiikkia soittaakseen radio-ohjelmassa tarvitaan luvat niin Teostolta kuin Gramexilta-kin. Teostolta haetaan lupa pieneen toimintaan, jollaiseksi kansanopiston opiskelijoiden tekemä internet-radio voidaan laskea. Tämä lupa on nimeltään Mediapienlupa. Kyseisen luvan saamisen edellytyksenä on, että palvelu tarjotaan kuulijoille maksuttomasti. Lupa on mahdollista hankkia määräaikaisena tai jatkuvalla sopimuksella. Luvan hinta määräytyy arvioon käytettävän musiikin ja yleisön määrästä. Soitettavasta musiikista ei tarvitse tehdä raporttia Teostolle.¹¹⁷

Pieneen toimintaan Gramexilta on mahdollista ostaa Pikku webcaster -lisenssi. Lisenssin ehtoihin kuuluu, että internet-radiolla saa olla maksimissaan 150 yhtäaikaista kuulijaa ja samalta albumilta ei saa soittaa montaa kappaletta peräkkäin. Internet-radiota saa tarjota vain luvan ostaneen tahon omilla verkkosivuilla tai muissa yhteyksissä, sekä se saa olla tarjolla vain Suomen alueella. Luvan hinta määräytyy ostettujen kuukausien mukaan. Jos internet-radiota harjoitetaan lyhyissä jaksoissa esimerkiksi yhteensä kaksi kuukautta vuodessa, voi ostetulla kahden kuukauden lisenssillä harjoittaa toimintaa koko vuoden ajan, kunhan lähetyspäivien määrä ei ylitä ostettua jaksoa. Ostetulla luvalla saa soittaa kaupallisesti julkaistua musiikkia tauotta, eikä soitettuja kappaleita tarvitse raportoida Gramexille.¹¹⁸

Kuitenkaan Gramexilta ja Teostolta ostetut luvat eivät anna lupaa soittaa radiota oppilaitoksen alueella. Tähän tarvitaan vielä erikseen taustamusiikkilupa, jonka voi ostaa musiikkiluvat palvelusta. Taustamusiikkilupa on kiinteistökohtainen, joten jos yrityksellä tai oppilaitoksella on kaksi toimipistettä, niin tarvitsevat ne myös kaksi taustamusiikkilupaa, jos molemmissa toimipisteissä soitetaan taustamusiikkia.¹¹⁹

¹¹⁷ Teosto G 2018; Väisänen 2017.

¹¹⁸ Ala-Hannula 2017; Gramex ry 2009–2018.

¹¹⁹ GT Musiikkiluvat Oy N.d; Musiikkiluvat asiakaspalvelu 2017.

5. POHDINTA

Huomasin jo hyvin aikaisessa vaiheessa opinnäytetyötä, että ne säännöt mitä on julkisessa opetustoimessa eivät välttämättä päde kansanopiston toimintaan. Julkisen opetustoimen luvat on hoidettu keskitetysti ylemmältä taholta ja niiden ei tarvitse juurikaan murehtia opetuksessa lupa-asioita. Kansanopistojen tulee hankkia monet luvat itse ja niiden tulee miettiä tarkemmin mitä ne voivat opetuksessaan tehdä. Kansanopiston ongelmaksi koituu se, että tarjolla ei ole olemassa sellaista lupavaihtoehtoa, jonka se voisi ja haluaisi ostaa. Tämä tarkoittaa sitä, että kansanopistossa ei voida toimia samoissa puitteissa kuin julkisella puolella. Yksittäisen kansanopiston kannalta tämä on hankala tilanne, koska tahtotila luvan ostoon olisi olemassa, mutta joko laki tulee vastaan tai muuten myydään ei oota.

Tekijänoikeudesta ja julkisen opetustoimen tekijänoikeuksista on olemassa paljon materiaalia sekä kirjoja. Koin kuitenkin, että julkisen opetustoimen materiaaleja en voinut kovin paljon hyödyntää juuri sen takia, että on epäselvää kuuluvatko kansanopistot opetukseen ansiotarkoituksessa. Itse tulkitsin näiden materiaalien ja lain perusteella niin, että kansanopistot kuuluisivat juuri tähän opetus ansiotarkoituksessa -kategoriaan.

Tulkinnanvaraista on, lasketaanko kansanopistot tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaan ansiotoiminnassa tapahtuvaksi opetuksiksi. Jos kansanopistojen opetusta ei lasketa ansiotoiminnassa tapahtuvaksi opetuksiksi tilanne on huomattavasti helpompi. Jos opetus taas lasketaan ansiotoiminnassa tapahtuvaksi, kumoaa kyseinen pykälä kaikki ne oikeudet mitä laki antaa opetukselle. Tähän ratkaisua ei voida antaa tässä työssä, vaan asiasta tulisi pyytää lausunto tekijänoikeusneuvostolta.

Penkoessani tekijänoikeusneuvoston lausuntoja, vastaan tuli lausunto 2000:11, jossa myös tekijänoikeusneuvoston sisällä oli erimielisyyksiä siitä, mikä lasketaan ansiotoiminnaksi. Kyseisessä tapauksessa kuitenkin enemmistö oli sitä mieltä, että tapauksessa ollut tanssiopisto, joka sai 95 % tuloistaan jäsen- ja oppilasmaksuista lasketaan ansiotoiminnassa tapahtuvaksi opetuksiksi. Tätä lausuntoa ei voi omasta mielestäni kuitenkaan suoraan rinnastaa kansanopiston toimintaan, koska kansanopistojen opiskelijoilta saama rahoitus on huomattavasti pienempi kuin esimerkkitapauksessa. Muun muassa tästä

syystä minusta lausuntopyyntö tekijänoikeusneuvostolle tulisi osoittaa kaikkia kansanopistoja edustavan tahon puolelta, jotta lausunto saataisiin koskemaan suurinta osaa kansanopistoja.

Huomasin myös keskustellessani useiden eri ihmisten kanssa työstäni, että kansanopistojen opetuksen oikeuksista oli hyvin puutteellista tietoa mitä opetuksen puitteissa voidaan tehdä. Useat peilasivat opetusta julkisen puolen opetukseen ja sen sääntöihin. Tämä on minusta ihan ymmärrettävää, koska asiasta ei ole olemassa mitään selkeää sääntöä saati ohjeistusta. Koska tekijänoikeus on ylipäätään hyvin tulkinnanvarainen asia, en voinut työssäni antaa mitään yksiselitteistä vastausta edes case-tapauksissa. Case-tapaukseni ovat suuntaa antavia ja nimenomaan erityisesti toimeksiantajan tarpeita palvelevia. Josain toisessa kansanopistossa tilanteet saattavat olla erilaisia ja ne tulee selvittää tapauskohtaisesti erikseen. Case-tapaukset kuitenkin auttoivat toimeksiantajaa niin, että siinä samalla saatiin selvitettyä mitä lupia toimeksiantaja tarvitsee jo olemassa olevien lupien lisäksi.

Selvittäessäni case-tapauksia varten toimeksiantajan sopimuksia, huomasin kuinka haasteellista tekijänoikeusjärjestöjen kanssa toimiminen on. Saatoin yhden asian tiimoilta soittaa useaan eri numeroon edestakaisin, koska järjestöissä oli asiantuntijoita asiantuntijan perään. Yhden tekijänoikeusjärjestön asiakaspalveluun soittaessani sain kuulla erityisesti radio-opetuksen tilanteen olevan haastava myös tekijänoikeusjärjestön asiakaspalvelijan mielestä.

Tekijänoikeusjärjestöt mainostavat itseään helppona vaihtoehtona, mutta heillä on olemassa niin monenlaisia lupavaihtoehtoja, että asiakas ei voi millään välttämättä tietää minkälaisen luvan hän tarvitsee mihinkin eri tilanteeseen. Lisäksi se tuo myös haastetta luvan hankkimiseen, koska asiakkaan tulee soittaa useaan eri tekijänoikeusjärjestöön saadaakseen kaikki luvat kuntoon samaa tilannetta varten. Se toisi minusta lisäarvoa, jos lupien hankinta olisi keskitetty johonkin yhteen paikkaan, eikä lupia tarvitsisi metsästä usealta eri tekijänoikeusjärjestöltä. Teosto ja Gramex ovatkin saaneet muutaman lupatuotteen yhdistettyä ja näiden lupien kohdalla soittamista ei tarvitse tehdä monelle eri taholle. Tämä on kuitenkin vain pieni osa lupaviidakosta ja lisää vastaavanlaisia tuotteita minusta tarvittaisiin markkinoille.

Tärkeintä kuitenkin kansanopistojen toiminnan kannalta olisi se, että opetuksessa käytössä olevat lupatuotteet saataisiin samalle tasolle julkisen opetustoimen kanssa. Erityisesti Kopioston lupatuote Yle-areenan käyttöön opetuksessa ja muutenkin televisiotarjonnan lupatuotteet olisivat ensisijaisia. Se on tietenkin jo positiivista, että Kopiosto on tietoinen kansanopistojen lupatuoteongelmasta ja he ovat tekemässä asialle jotain. Täytyy kuitenkin toivoa, että lupatuotteen kehittämisessä ei menisi vuosia ja se olisi saatavilla mahdollisimman pian myös kansanopistojen käyttöön.

LÄHTEET

Ala-Hannula, J. lisensointipäällikkö, OTM. 2017. Nettiradio. Sähköpostiviesti. juhani.ala-hannula@gramex.fi. Luettu 27.11.2017.

Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry A. 2017. Luettu 8.10.2017. <https://tuotos.fi/organisaatio/>

Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry B. 2017. Luettu 20.1.2018. <https://tuotos.fi/elokuvien-esitysluvat/lupahakemukset/>

Büsges, M. Wikimedia Commons. Open Content A Practical Guide to Using Creative Commons Licenses – Figure 2: The six Variations of the CC Licences. Päivitetty 13.10.2014. Viitattu 30.12.2017. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Open_Content_A_Practical_Guide_to_Using_Creative_Commons_Licences_web-29.png

Gramex ry. N.d. Luettu 8.10.2017. https://www.gramex.fi/fi/tietoa_gramexista

Gramex ry. 2009-2018. Webcasting-lisenssi. Luettu 13.1.2018. <https://epalvelu.gramex.fi/gxb/wsc/webcast.r>

GT Musiikkiluvat Oy. N.d. Musiikkiluvat. Luettu 29.10.2017. <https://www.musiikkiluvat.fi/>

GT Musiikkiluvat Oy asiakaspalvelu. 2017. Puhelinkeskustelu ja muistiinpanot 21.11.2017.

Haarmann, P-L. 2005. Tekijänoikeus ja lähioikeudet. 3. painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Haarmann, P-L. & Mansala, M-L. 2012. Immateriaalioikeuden perusteet. 2. painos. Helsinki: Talentum.

Harenko, K., Niiranen, V. & Tarkela, P. 2016. Tekijänoikeus. 2. painos. Helsinki: Talentum.

Harju, A. & Saloheimo, L. 2016. Vapaan sivistystyön oppilaitosfuusiot. Helsinki: Vapaa Sivistystyö ry. http://www.sivistystyo.fi/doc/julkaisut/VST_Selvitys_oppilaitosfuusiot_100117.pdf

Hautala, K. radioverkkoasiantuntija. 2017. TV ja radio, Muu asia. Sähköpostiviesti. viestintaviraston_asiakaspalvelu@viestintavirasto.fi. Luettu 10.10.2017.

Kopiosto A. 2013. Kopiosto lyhyesti. Luettu 29.10.2017. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/kopiosto/kopiosto_lyhyesti/fi_FI/kopiosto_lyhyesti/

Kopiosto B. 2013. Kopiointilupa kirjojen ja lehtien kopiointiin ja teosten digitaaliseen käyttöön. Luettu 29.10.2017. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/kopiointilupa/fi_FI/kopiointilupa_kirjojen_ja_lehtien_kopiointiin_ja_teosten_digitaaliseen_kayttoon/

Kopiosto C. 2013. Kopiointikorvauksista apurahoja luovan työn tukemiseksi. Luettu 29.10.2017. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/kopiosto/luovan_tyon_asialla/fi_FI/apurahat/

Kopiosto D. 2013. Kopiointi ja teosten digitaalinen käyttö ammatillisissa oppilaitoksissa. Luettu 14.1.2018. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/kopiointilupa/koulut_ja_oppilaitokset/amatilliset_oppilaitokset_AMK/fi_FI/kopiointi_ja_teosten_digitaalinen_kaytto_amatillisisissa_oppilaitoksissa/

Kopiosto E. 2013. Kopiointi ja teosten digitaalinen käyttö kansanopistoissa. Luettu 14.1.2018. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/kopiointilupa/koulut_ja_oppilaitokset/kansanopistot/fi_FI/valokopiointi_ja_teosten_digitaalinen_kaytto_kansanopistoissa/

Kopiosto F. 2013. Sallitun kopioinnin laajuus. Luettu 14.1.2018. http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/kopiointilupa/koulut_ja_oppilaitokset/kansanopistot/fi_FI/sallitun_kopioinnin_laajuus/

Kopiraitti. 2012. Tekijänoikeuden ABC. Luettu 27.1.2018. <http://www.tekijanoikeus.fi/wp-content/uploads/2015/03/kopiraitti-esite.pdf>

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632

Mansala, M-L. 2009. Tekijänoikeus ©opetuksessa – opas opettajille, kouluttajille ja opetushallintoon. Helsinki: Edita Publishing Oy.

M & M Viihdepalvelu Oy A. N.d. Elokuvalisenssi. Luettu 14.1.2018. <https://viihdepalvelu.com/elokuvalisenssi/>

M & M Viihdepalvelu Oy B. N.d. Elokuvalisenssi elokuvakohtainen esityslupa. Luettu 20.1.2018. <https://viihdepalvelu.com/elokuvalisenssi/elokuvakohtainen-esityslupa/>

Näytelmäkulma – Nordic Drama Corner Oy. N.d. Lomakkeet. Luettu 3.2.2018. <http://www.dramacorner.fi/fi/lomakkeet>

Operight-hanke A. N.d. Mitä on otettava huomioon koulun ja seurakunnan yhteisessä konsertissa?. Luettu 28.1.2018. <https://operight.fi/artikkeli/esitykset/mita-otettava-huomioon-koulun-ja-seurakunnan-yhteisessa-konsertissa>

Operight-hanke B. N.d. Esimerkki Joulujuhlaesitys. Luettu 28.1.2018. <https://operight.fi/artikkeli/esitykset/esimerkki-joulujuhlaesitys>

Opetushallitus A. 2017. Vapaa Sivistystyö. Luettu 19.12.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo

Opetushallitus B. 2017. Vapaa Sivistystyö - kansalaisopistot. Luettu 19.12.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo/kansalaisopistot

Opetus- ja kulttuuriministeriö A. N.d. Vapaa sivistystyö. Luettu 19.12.2017. <http://mi-nedu.fi/vapaa-sivistystyo>

Opetus- ja kulttuuriministeriö B. N.d. Tekijänoikeusneuvosto. Luettu 28.10.2017
<http://minedu.fi/tekijanoikeusneuvosto>

Rikoslaki 19.12.1889/39

Saarnilehto, A. 2009. Sopimusoikeuden perusteet. 7. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Salmela, K. licensing manager. 2017. Kansanopistojen luvista. Sähköpostiviesti. kirsi.salmela@kopiosto.fi. Luettu 3.11.2017.

Salmi, M. 2013. Sopimusoikeus. Luettu 4.2.2018.
https://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/tarvitsetko_asianajajan/sopimusoikeus

Sanasto ry. N.d. Luettu 15.10.2017. <https://www.sanasto.fi/tietoa-sanastosta/>

Seppänen, A. (toim.) 2017. Tatuointisi voi olla laitton. Helsingin sanomat 20.7.2017.

Sorvari, K. 2010. Opetustoimen tekijänoikeudet. Helsinki: WSOY pro.

Sorvari, K. 2007. Tekijänoikeuden loukkaus. Helsinki: WSOY pro.

Suomen kansanopistoyhdistys. 2012. Kansanopistot - Yleistä. Luettu 19.12.2017.
<https://kansanopistot.fi/yhdistys/?linkki=9>

Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat – Finlands Dramatiker och Manusförfattare ry. 2018. Näytelmät.fi. Luettu 3.2.2018.
<http://www.naytelmat.fi/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus A. N.d. Järjestöt – Teosto. Luettu 28.10.2017. <http://www.tekijanoikeus.fi/jarjestot/teosto/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus B. N.d. Järjestöt – Gramex. Luettu 8.10.2017. <http://www.tekijanoikeus.fi/jarjestot/gramex/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus C. N.d. Järjestöt – Tuotos. Luettu 8.10.2017. <http://www.tekijanoikeus.fi/jarjestot/tuotos/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus D. N.d. Järjestöt – Kuvasto. Luettu 15.10.2017. <http://www.tekijanoikeus.fi/jarjestot/kuvasto/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus E. N.d. Järjestöt – Sanasto. Luettu 15.10.2017. <http://www.tekijanoikeus.fi/jarjestot/sanasto/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus F. N.d. Usein kysyttyä. Luettu 27.1.2018.
<http://www.tekijanoikeus.fi/usein-kysyttya/>

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry. N.d. Loukkaukset – Tekijänoikeuden loukkaukset. Luettu 1.1.2018. Viitattu 1.1.2018.
<http://antipiracy.fi/tekijanoikeus/tekijanoikeudenloukkaukset/>

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 1986:11. Luettu 20.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3975081/Lausunto+1986-11+Julkinen+esittäminen>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 1995:06. Luettu 20.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3971944/Lausunto+1995-06+Julkinen+esittäminen%2C+elokuva>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2000:11. Luettu 10.2.2018. <http://minedu.fi/documents/1410845/3937447/Lausunto+2000-11+Ansiotoiminnassa+ tapahtuva+opetus>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2001:10. Luettu 14.1.2018. <http://minedu.fi/documents/1410845/3937443/Lausunto+2001-10+Ammattikorkeakoulujen+opiskelijoiden+tekijänoikeudet>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2003:20. Luettu 28.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3937435/Lausunto+2003-20+Musii-kin+esitt%C3%A4minen+yryityksen+henkil%C3%B6st%C3%B6n+tilaisuudessa>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2013:03. Luettu 28.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3902147/Lausunto+2013-03+Valokuvan+teostaso>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2013:23. Luettu 20.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3902147/Lausunto+2013-23+Julkisen+esittämisen+käsite+Facebook-ryhmässä>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2016:04. Luettu 28.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/3894540/Lausunto+2016-04+Valokuvan+teostaso>

Tekijänoikeusneuvoston lausunto 2017:01. Luettu 27.1.2018.

<http://minedu.fi/documents/1410845/4147559/Lausunto+2017-01+Tekij%C3%A4noikeuslain+mukainen+elokuvateos>

Teosto A. 2017. Teosto edustaa musiikintekijöitä. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/teosto>

Teosto B. 2017. Pelimusiikin itsehallinnointi. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/pelimusiikin-itsehallinnointi>

Teosto C. 2017. Itsehallinnointi. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/tekijat/palvelut-tekijoille/itsehallinnointi>

Teosto D. 2017. Musiikin käyttäjille. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/kayttajat>

Teosto E. 2017. Tapahtumiin tarvittava lupa. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan/tapahtumat-festivaalit-konsertit-muut>

Teosto F. 2017. Online. Luettu 28.10.2017. <https://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan/online>

Teosto G. 2017. Musiikki näyttämöesityksissä. Luettu 3.2.2018. <https://www.teosto.fi/musiikki-nayttamoesityksissa>

Teosto H. 2017. Usein kysyttyä: Musiikin käyttö näyttämöteoksissa. Luettu 3.2.2018. <https://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/usein-kysyttya-musiikin-kaytto-nayttamoteoksissa>

Teosto I. 2017. Musiikin käyttö av-tuotannoissa. Luettu 4.2.2018. <https://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/musiikin-kaytto-av-tuotannoissa>

Teosto A. 2018. Nettilisenssi- mediapienlupa. Luettu 13.1.2018. <https://www.teosto.fi/kayttajat/hinnastot/2628>

Teosto B. 2018. Elokvateatterit, -kiertueet ja –festivaalit, satunnaiset elokuvaesitykset-musiikinkäyttölupa. Luettu 20.1.2018. <https://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/elokuvateatterit-kiertueet-ja-festivaalit-satunnaiset-elokuvaesitykset>

Tilastokeskus. 2017. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat - Koululaitoksen oppilaitokset 2005-2016 - Kansanopistot. Luettu 19.12.2017. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__kjarj/

Toikkanen, T. & Oksanen, V. 2011. Opettajan tekijänoikeusopas. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Viestintävirasto. 2017. Radiotoiminta – Radioaseman perustaminen. Päivitetty 19.3.2017. Luettu 8.10.2017. <https://www.viestintavirasto.fi/tvradio/televisio-jaradiotoiminta/radio.html>

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry. N.d. Luettu 15.10.2017. <http://kuvasto.fi/tietoa-kuvastosta/>

Väisänen, P. tuotepäällikkö. 2017. Nettiradioluvista. Sähköpostiviesti. paivi.vaisanen@teosto.fi. Luettu 23.11.2017.